

81. évfolyam, 21. szám
2016. május 29.

Tehetség Istentől

Interjú
Gryllus Dorkával és
Simon Kornéllal
12. oldal

evangélikus

élet



Evangelikus.hu

5. SZLOVÁK EVANGÉLIKUS EGYHÁZI NAPOK

2016. július 6–8.
Békéscsaba



Az 5. szlovák evangélikus egyházi napok programja

2016. július 6., szerda

- 14.00–16.00 Érkezés Békéscsabára, a szálláshely elfoglalása
15.00–16.00 Szlovák ajkú evangélikusok vezető képviselőinek tárgyalása
16.30–17.30 Vacsora
18.00–19.00 Esti istentisztelet
20.00–23.00 Találkozó egyházi énekek mellett

2016. július 7., csütörtök

- 08.00–09.30 Találkozó a hármas együttműködés tagjaival
10.00–11.30 Ünnepi istentisztelet
11.30–13.00 Ebéd, népdalok
13.00–14.30 Fórumbeszélgetések
15.00–18.00 Határon túl élő szlovák evangélikusok bemutatkozása
18.30–20.00 Vacsora, népdalok
20.00–22.30 Színházi előadás: Pevec Boží
20.00–22.30 Egyházzenei koncertek
22.30–00.00 Kötetlen találkozó
– „éjszaka a sátorban”

2016. július 8., péntek

- 08.00–08.45 Reggeli áhítat
09.00 Indulás Budapestre



„Királyoknak is elmondom intelmeidet,

és nem vallok szégyent.” (Zsolt 119,46)



**Közép-európai keresztény találkozó
2016. július 7–10.
Budapest**

A növekedést Isten adja



„A gyülekezet ifjúsága készítette egy *Érted?! című* újságot, amelyet háromezer példányban kinyomtattak, és a város minden házába elvittek. Többek között a tizenhárom tanyabokor-

ba is. Bekopogtak, és egy jókívánság kíséretében átadták ezt a keresztyén alapú családi lapot. A görögszállásiak nagy szeretettel fogadták, és a fiatalok hozták a hírt: »Lelkészi úr! A cigányokban vágyakozás van az evangélium után!«

Sok mondat a Gulagról



A nagy hideg, a rossz körülmények, a bizonytalanság, a honvágy rettenetesen gyötört. Már nem lehet elviselni ezt a fájdalmat. Ekkor eszembe jutottak a bácsi szavai. Erősnek

kell lennem, hiszen otthon sokan várnak rám: a gyerekek, édesanyám, talán a férjem és édesapám is. Teljesen tanácstalanok voltunk. Akinek nem volt hite, az bele is halt. Sok példa volt rá.

Jer, dicsérjük Istent!



Június 4-én ismét ezrek készülnek Isten dicsőítésére a Papp László Budapest Sportarénában. Az elmúlt másfél évtizedben – a legkülönbözőbb felekezetekből – több mint

negyedmillióan (!) vettek részt az *Ez az a nap!* alkalmain. A modern keresztyén könnyűzene legjobbjaik közreműködésével zajló „megarendezvények” alapító-főszerzőjével, László Viktorral pünkösdi közelségében beszélgettünk.

Vizet prédikálni

Hallottam, hogy mindaddig, amíg egyházunkban nőket nem ordináltak, a teológus ifjakat folyamatosan a „három P” veszélyére figyelmeztették. Nem összetévesztendő a „létezett szocializmus” kultúrpolitikáját fémjelző három T-vel (támogott, túrt, tiltott): a három „P” állítólag három egyforma súlyúnak ítélt bűn, illetve kísértés rémítette előre. E szerint a lelkeszi pályán a hivatás hitelességét leginkább a *pénz*, a *pia* és – gondolom – *Piroska* túlzásba vitt szeretete kezdheti ki.

Nem akarom elviccelni a dolgot, a pénzhétség, az alkoholizmus és a nemi kicsapongás társadalmi megítélése ma még általában is negatív (?), jobb körökben mindenesetre felér egy karakter-öngyilkossággal.

Persze még mindig enyhébb követelmény tartózkodni a három „P”-től, mint katolikuséknál a hét főbűntől, amelyeket azért – Wikipédiában való jártasságomat fitogtatandó – latin megnevezésükkel egyetemben – felsorolnék: *kevélység* (superbia), *fősvényesség* (lat. avaritia, gör. filargüria), *bujáság* (luxuria), *irigység* (invidia), *torkosság* (gula), *harag* (ira), *jóra való restség* (acedia).

Ahogy mondani szoktuk: jó dolog evangélikusnak lenni... Csakhogy a Szent Gergely nyomán lajstromozott bűnök – a Bibliából levont következtetések, így azok negligálására valójában protestáns mivoltunk sem jogosít. (Ez a vezércikk – a téma kényes volta miatt – nem túl magyaros, de azért ugye teccenek érteni?)

Szóval, itten vagyunk hét, de legalább három deklarált bűnvesztéllyel, miközben a karrier- és hatalomvágy, a hiúság és számos egyéb, Isten előtti átálatosság nincs is közvetlenül nevén nevezve. Nekem ugyan eszembe nem jutott lelkeszi pályát választani, de ha kevély, fősvény, hiú vagy épp buja lelkes barátaimra gondolok, belátom, helyesen döntöttem. Hiszen ők naponta, de legalábbis vasárnapról vasárnapra kiteszik magukat annak a megalapozott véleménynek, hogy „vizet prédikál, és bort iszik”.

Csak azt felejtik el az őket megítélők, hogy akik valóban vízről, vagyis az „élő víz” forrásáról prédikálnak (azaz tisztán hirdetik Krisztus evangéliumát), azok naponként megszenvednek bűneik bocsánatáért. De hogy így van-e, az engem – mint igehirdetésük hallgatóját – valójában nem is volna szabad, hogy érdekeljen. Nekem csak akkor kellene kimennem a templomból, ha az, aki bort iszik – bort is prédikálna.

● T. PINTÉR KÁROLY főszerkesztő

Házaspáros interjú Gryllus Dorkával és Simon Kornéllal

Országunk legismertebb, legkeresettebb színészei közé tartoznak: szerepelnek színpadon és filmekben, reklámokban és dalokban. Egyikük régi, nagy evangélikus család sarja, másikuk egy szocialista iparváros szülőtte, aki néhány évvel ezelőtt a ma már négyéves gyermekükkel együtt keresztkedett meg. Egyikük lelkesznek készült, másikuk pszichológusnak, végül mindketten belátták, hogy a tehetségük Isten ajándéka, és útjuk a színházhoz vezetett.



A 27. budapesti Bach-hét részletes programja

A 27. budapesti Bach-hét eseménysozozatát hivatalosan június 6-án, hétfőn 19 órakor nyitjuk meg a Deák téri evangélikus templomban.

• **Június 6., hétfő, 19 óra** – orgonaest: A. Vivaldi – J. S. Bach: d-moll concerto, BWV 596; G-dúr duett, BWV 804; d-moll toccata 538/I; G-dúr prelúdium és fuga, BWV 541; e-moll duett, BWV 802; Jesus Christus, unser Heiland, der von uns den Zorn Gottes wandt, BWV 688; C-dúr toccata, adagio és fuga, BWV 564. Előadja: Wittmann-Pintér Anna – orgona.

• **Június 7., kedd, 19 óra** – zenekari est: csembalóversenyek és kantáták: g-moll csembalóverseny, BWV 1058; Widerstehe doch der Sünde, BWV 54; D-dúr csembalóverseny, BWV 1054; Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust, BWV 170. Előadják: Németh Judit – ének; Dobozy Borbála – csembaló; Budapesti vonósok kamarazenekar. Vezényel: Kamp Salamon.

• **Június 8., szerda, 19 óra** – kamaraest: Jesus schläft, was soll ich hoffen; Ária a 81. kantátából; Lobe den Herren; Ária a 137. kantátából; G-dúr szonáta furulyára és basso continuóra, BWV 1035; Gott hat alles wohl gemacht; Ária a 35. kantátából; F-dúr triószonáta; A C-dúr orgonaszonáta átíratva, BWV 529; Legt euch dem Heiland unter; Ária a 182. kantátából; Wer Sünde tut, der ist vom Teufel; Ária az 54. kantátából. Előadják: Ensemble Cantilene; Alexander Schneider – alt; Anneke Boeke – furulya; Eredics Salamon – furulya; Tóth Mónika – hegedű; Baranyai Piroska – cseloló; Dinyés Soma – csembaló-orgona.

• **Június 9., csütörtök, 19 óra** – kamaraest: E-dúr szonáta fuvolára és basso continuóra, BWV 1035; C-dúr szonáta fuvolára és basso continuóra, BWV 1033; h-moll szonáta fuvolára és csembalóra, BWV 1030; a-moll partita fuvolára, BWV 1013; a-moll prelúdium és fuga csembalóra, BWV 894; e-moll szonáta fuvolára és basso continuóra, BWV 1034. Előadják: Pálhegyi Máté – fuvola; Kántor Balázs – hegedű; Elek Szilvia – csembaló.

• **Június 10., péntek, 19 óra** – orgonaest: G-dúr prelúdium és fuga, BWV 550; Allein Gott in der Höh sei Ehr; Bicinium és korál, BWV 711 és 715; c-moll fuga, BWV 575; Wie schön leuchtet der Morgenstern, BWV 739; a-moll prelúdium és fuga, BWV 551; J. E. von Sachsen

Weimar – J. S. Bach: G-dúr concerto, BWV 592; c-moll triószonáta, BWV 526; D-dúr prelúdium és fuga, BWV 532. Előadja: Szabó Balázs.

• **Június 11., szombat, 19 óra** – csellóest: a-moll partita, BWV 1013; E-dúr partita, BWV 1006; D-dúr szvit, BWV 1012. Előadja: Rohmann Ditta – gordonka.

• **Június 12., vasárnap, 19 óra** – kantátaest: Liebster Immanuel, Herzog der Frommen, BWV 123; Meinen Jesum lass ich nicht, BWV 124. Előadják: Bodrogi Éva – szoprán; Németh Judit – alt; Megyesi Zoltán – tenor; Jekl László – basszus; Mekis Péter – orgona; Lutheránia énekkar; Weiner-Szász kamaraszimfonikusok. Vezényel: Kamp Salamon.

A Bach-hét művészeti vezetője dr. Kamp Salamon országos egyházzenei igazgató, rendezője a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4., tel.: 483-2150; www.deakter.hu) és a Magyar Bach Társaság.

A Bach-hét támogatói: Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzatának Képviselő-testülete, Magyarországi Evangélikus Egyház, Nemzeti Kulturális Alap, Palatium Stúdió Kft. A templom díszítéséről a Kiravirág gondoskodik (1094 Budapest, Ferenc tér 14., tel.: 217-6678). A belépés díjtalan, adományokat köszönettel elfogadjunk.

Templomunk hagyománya szerint a zeneszámok között rövid igehirdetés hangzik el.

A hangversenyek helyszíne a templom udvari bejáratán keresztül kerekesszékkal is megközelíthető.

A Deák téri evangélikus templom zenei rendezvényeit a Lutheránia Egyházzenei Alapítványon keresztül is támogathatják (számlaszám: 11645007-06412500-45000001). A közhasznú alapítvány a személyi jövedelemadó 1%-át is köszönettel fogadja (adószáma: 18098657-1-41).

A százéves Lutheránia énekkarról szóló emlékkönyv, valamint a 10. budapesti Bach-héten elhangzott H-moll mise és a 2005-ben elhangzott Karácsonyi oratórium felvétele kapható CD-n a parókia épületében, a Huszár Gál könyvesboltban.

A Lutheránia énekkar honlapján (<http://lutherania.lutheran.hu>) megtalálhatók a kórus programjai és más hasznos információk, például az elhangzó vokális művek magyar szövegei.

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy te szólsz hozzánk. Hálát adunk, mert fontosak vagyunk számodra, és útmutatást adsz a veled való kapcsolatra és a mindennapi élet dolgaira nézve.

Köszönjük szavadat, igédet. Megvalljuk, hogy gyakran nem értjük vagy nem akarjuk követni, amit mondasz. Add, hogy most másként legyen! Add, hogy amit megértettünk, azt meg is tudjuk valósítani. Szeretnénk a te dicsőségedre élni, mert te vagy egyedül méltó az imádatra.

Köszönjük, Atyánk, hogy úgy ismerhetünk téged, mint teremtő Urat. Fel-emelő tudnunk, hogy becsesek és drágák vagyunk neked.

Köszönjük, Istenünk, hogy Jézus Krisztusban nyilatkoztattad ki magad a legteljesebben. Úr Jézus Krisztus, te magadra vetted a mi bűneinket és azok büntetését, s most azt várod, hogy kövessünk téged, befogadva a szívünkbe. Köszönjük, hogy te újjáteremtheted életünket, kapcsolatainkat, cselekedeteinket, érzelmeinket. Szeretnénk neked átadni magunkat.

Köszönjük, Istenünk, hogy ma is szüntelenül munkálkodsz Szentlelked által. Kérjük, hogy töltsd be szeretetteddel, erőddel evangélikus egyházunk szolgálóit, gyülekezeti tagjait, kicsiket és nagyokat. Növeld gyülekezeteinket, áldd meg segítő, nevelő szolgálatainkat, hogy minden tevékenységünk a te dicsőségedre legyen.

Kérünk, szerető Istenünk, légy gyülekezeteink szegényeivel, a betegekkel, a magányosokkal. Töltsd be a szükségüket mindazoknak, akik hozzád imádkoznak, és vonzd magadhoz a tőled távol lévőköt. Add, hogy észrevegyük, hol tudunk mi magunk segíteni, szolgálni az Úr Jézus Krisztus dicsőségére.

Szerető mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy szólsz hozzánk, és mi megszólíthatunk téged imádságunkkal. Köszönjük, hogy mindent elvégeztél, ami üdvösségünkre van, és mindenünket a kezébe helyezhetjük. Ott tartod, hogy nálad legyünk most és mindörökké. Ámen.

A jámbor Gladiátor

Munkahelyén csak Gladinak nevezték, s aki először találkozott vele, az is azonnal megértette a különös becenév okát. Olyan igazi gladiátor-termete volt. Két méter feletti magassága, széles vállai, kidolgozott izomzata, de arcformája, kopaszra nyírt feje és borostás arca is a római kor szájalomra méltó sorsú harcosait idézte. Félni azonban nem kellett tőle: örökös jókedve, harsány, öblös nevetése, már-már székely góbésan hamiskás apró szemei békés emberről tanúskodtak. S az is volt. Ha kétezzer évvel ezelőtt születik, minden bizonnyal igényt tarthatott volna a kora legszelídebb gladiátora címre. Már arra a rövid időre, ameddig egy efféle jámbor harcosnak volt esélye a túlélésre.



kel kell találkozni, vitatkozni, netán látszott, hogy a munkának csak késő délután lesz vége.

Gladi ugyanis amolyan mindenes karbantartó-szerelő volt. Régi motoros, ismert, elismert szakember a szakmájában. S meg is élt a munkájából szépen, sőt a napi megélhetésen felül kedves vidéki portájának fenntartására is futotta. Na meg egy szem fiacskájára, akiért rajongott. Többek között miatta sem akart beköltözni a városba, inkább egy környező faluban keresett házat, ahol emberségesebb, nyugodtabb, vidéki életet élhetett a családjával. Megszerette a földet, a tiszta levegőt, a mező illatát, az erdőt, az állatokkal s a kis közösséget, amelynek megbecsült tagja volt.

Nem is szólt ő egy rossz szót sem a sorsa ellen, noha pontosan tudta, miért neki kell sokszor mások helyett gondolkodnia vagy dolgoznia. Csak ha már nagyon ostoba feladatot szórtak rá, akkor káromkodott halkán egy cifrát, mielőtt elindult.

Egyik alkalommal szintén egy szépen komponált, változatos, cifra – nyomdafestéket el nem viselő – körmondat után indult útnak. Tudta, hogy sokkal egyszerűbben, okosabban és logikusabban is el lehetne intézni azt, amivel megbízták, de a csuda tudja, miért, az ő munkaejeje nem számított a cégénél. Vette a felszerelését, egy gyors ellenőrzés után vállára emelte a méretes zsákokat, majd elindult a mélygarázs felé. Biztos volt benne, aznap nem fog korán végezni, pedig kivételesen igen jó lett volna idejében hazaérkeznie. Bokros teendők várták otthon: nagy tatarozásba fogott a kis család, s aznap vonultak fel a kivitelezők. Ezer és ezer kérdést kellett volna megbeszélni, tisztázni, egyeztetni kora délután a mesterekkel. De a vállalkozások világa már csak ilyen, ha feladat van, nincs irgalom.

Másnap mosolyogva jelent meg munkahelyén, nem szitkozódott, nem káromkodott. Miközben a hatalmas bögréből reggeli kávéját szüröcsölgette, derűsen mesélte, hogy főnöke összekeverte a településneveket, és az ország másik végébe küldte el őt – teljesen feleslegesen. Sok száz kilométert autózott hiába. S mindezek után nemhogy elnézést kérve tértek volna napirendre a történetek felett, hanem káromkodva kérték számon az esti bejelentkezéskor, miért van még mindig úton, s hogy bizonyára a túlórapénzre hajt ezzel az „esti koricálással”.

„S erre te?” – kérdezték a kollégák. „Semmi – válaszolt szelíd mosollyal, miközben megrántotta hatalmas vállát. – Mielőtt hazamentem volna, megálltam a templomunk előtt. Épp ott volt a papunk, jólesett beszélgetni vele egyet. Megnyugtatót” – mondta a világ legtermészetesebb hangján, mint aki nem is feltételezi, hogy hallgatóságában lehet olyan, akinek eszébe se jutna betérni egy templomba. „És tudjátok – fűzte tovább a gondolatot –, a kőművesekkel sem volt probléma. Okosan megértették a helyzetet. Este az egyikük visszajött, aztán vele minden fontos kérdést megbeszéltünk egy sör mellett. Végül tehát minden elrendeződött, így amikor kimentem a kertbe, felnéztem a csillagos égre, végképp elszállt minden haragom. Sőt mostanra már a főnökömre se tudok haragudni” – fejezte be, miközben csibészesen kacsintott egyet, s felhörpintette maradék kávéját.

● GYARMATI GÁBOR

Ám a szelídség korunkban sem jövedelmező tulajdonság. Gladiban elsősorban nem a magasan képzett, elismert szakembert, a szorgalmas, tisztességes, becsületes beosztottat látták, inkább ő volt a „jó cseléd”, akivel mindent meg lehetett csináltatni, akit mindennel meg lehetett bízni, s mindent el is végzett – amit más nem tudott, nem szeretett volna, vagy amire nem volt hajlandó, azt is. Ha messzire kellett menni, „Gladi, holnap el kell menned Záhonyba” volt az utasítás. Ha magasra kellett mászni szeles időben, akkor: „Gladi, holnap mérd meg, légy szíves, a torony tetején a...” De akkor is őt „találták meg”, amikor egy-egy munka kimenetele bizonytalan volt, vagyis arra lehetett számítani, hogy esetleg sokat kell majd várakozni, kellemetlen emberek-

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap – 5Móz 6,4–9

Halld meg, világ!

Pünkösöd és Szentháromság ünnepe után erőlködés nélkül visszatérhetünk az Ószövetséghez. Ez a kanyar nem történelmi turistaút, mintha az elhangzó ige Krisztus koránál is korábbra szóló vonaljegyre lenne. Az egyházi esztendő mérföldkövei mindig Istenhez juttatják az embert. Ha útjelzőkként állnának e kövek, a rájuk vésett nyilak egy irányba mutatnának: Isten felé. Hasonló jelzés a hitvallás is. Történetének során Izráel népének újra és újra meg kellett hallania és vallania, hogy ki az egy igaz Isten a környező istenek között. Ezért és így lett a zsidó liturgia fontos eleme a sokak szívének kedves *Semá*, a nagy parancsolat.

„Bolyongó arámi volt az őszám, aki lement Egyiptomba, és jövevény volt ott kevesedmagával...” – kántálja a névtelen hitvalló (5Móz 26,5–9). Az Ószövetség népének régi keletű leckéje, hogy nincs hova futni a földön. Ezer út végén is egy út marad csak, a menekülés az Úrhoz. A zsoltáros ajkáról vándor őseinek bizo-

Istenünk, egyedül az Úr! Halld úgy, ahogy valamikor Illés hallotta: „...amikor elvonult az Úr, nagy és erős szél szaggatta a hegyeket és tördelte a sziklákat [...]; de az Úr nem volt ott a szélben. A szél után földrengés következett; de az Úr nem volt ott a földrengésben. A földrengés után tűz támadt; de az Úr nem volt ott a tűzben. A tűz után halk és szelíd hang hallatszott.” (1Kir 19,11–12) Versenyképes volt-e akkor, a dübörögve menetelő csizmák és véráztatta köpönyegek korában (Ézs 9,4) egy halk és szelíd hangú Isten? Komolyan vehető-e ma egy olyan Isten, aki „nem kiált, nem lármáz, és nem hallatja szavát az utcán”? (Ézs 42,2)

A régi hitvalló szerint az egyetlen megbízható Isten szerethető, szeretni való Isten is. Talán ebben rejlik állandó versenyképesége. A többedmagával bolyongó ősz az útjait róva bizonyára tudta azt, amiről a Nobel-díjas Maurice Maeterlinck évezredekkel később azt írta: „A Kék madarat nem kell távoli országokban keresni. A Kék madár mindig velünk van, ha szeretjük egymást, és örülünk az élet legkisebb ajándékainak is. De mindig elrepül, ha bántjuk egymást, ha irigykedve figyeljük a mások örömét. Mert a Kék madár maga a boldogság, és kalitkája: az emberi szív.” (Maeterlinck: *A Kék madár*) Rabbini magyarázat szerint a szeretet teljes odaadást fejez ki: szíved mélyéből, vagyis úgy, hogy semmi más ne legyen a szívedben; lelked mélyéből, azaz akkor is, ha Isten elveszi az életedet; minden erőddel, tehát mindent latba vetve, amire csak képes vagy, aminek birtokában vagy; más szóval: amit csak Isten ad neked. Jézus szerint a szeretetnek ettől a parancsától „függ az egész törvény és a próféták”. (Mt 22,36–40)

Végül tudd meg: Isten szerethető volta nem a te érzelmeiddel vagy élményeddel kezdődik, hanem azzal, hogy Isten hűséges hozzád. A *Semá*, a *Hiszekegy*, a dogmák, a konfirmáció, a presbiteri és a lelkészi szolgálat: csupán megannyi válasz Isten szeretetére. Mert a hűség azt is jelenti, hogy ami Istennel kezdődött, velünk akar folytatódni. A bolyongó arámi ivadékaival, Péter és Pál apostollal, a mindenkori zsinati atyákkal és Szent Ágostonnal, Lutherrel, Kálvinnal, az idén konfirmáltakkal és a konfirmációra készülőkkel. Halld meg, Izráel, halld meg, Magyarország, halld meg, Európa, halld meg, világ: „Van Isten s tán éppen olyas, / Kilyenekben valaha hittünk.” (Ady Endre: *Menekülés az Úrhoz*). Szeresd őt „teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből!” (Mk 12,30)

● BÁCSKAI KÁROLY

Imádkozzunk! Teremts bennem tiszta szívet, ó, Uram, és az erős lelket újítsd meg bennem! Ne vess el engem a te orcád előtt, Szentlelkedet ne vond meg tőlem! Támogass az engedelmesség lelkével, szabadításod örömét add nekem! Ámen.



nyossága szól, amikor úgy énekel Istenről: „Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában fekédnék le, te ott is jelen vagy. Ha a hajnal szárnyaira kelnék, és a tenger túlsó végén laknék, kezed ott is elérne, jobbod megragadna engem.” (Zsolt 139,8–10)

A létbizonytalanságban, a történelmi méretű örökös kézenlétben tudd meg, Izráel, hogy Isten megbízható. Ő nem csomagol össze, és nem húzza odébb a kocsiját, alkalmasabb helyet, időt és népet keresve magának. Ő nem disszidál, nem szökik meg a mennybe akkor sem, ha pörölsz vele, és hátat fordítasz neki szenvedéseid miatt. Kínjaiddal ne akard őt teljesítményre ingerelni! Máig élő lelki jelenség az istenek versenyeztetése. Pénz és hatalom, öröm és bánat, misztika és okkultizmus, hitek és kultúrák tarkasága párbajoznak és keverednek egymással az emberek életében. Az istenek olimpiáján halld meg: az Úr a mi



A növekedést Isten adja

Györfi Mihály és a Filadelfia gyülekezet

Tanyavilág, hátrányos helyzet, munkanélküliség – ezek juthatnak elsőre eszünkbe, ha a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Görögszállításra vagy Nyírtelekre gondolunk. A Szent Márton-évhez kapcsolódó, a Pannonhalmi Főapátságban megrendezett Osztás 10 × 10 fotókiállítás többek között bemutatja, hogy szociális földprogrammal, gyülekezeti tagok önkéntes munkájával és a cigányokat testvéreknek tekintő lelkülettel hogyan lehet a kitaszítottság helyére reményt ültetni. Györfi Mihály evangélikus lelkésszel beszélgettünk.

A Nyírszőlősi Evangélikus Egyházközség Nyírteleken indított gyülekezetépítő missziót, amely 2000 körül odáig fejlődött, hogy templomépítésbe is belekezdtek. „Még sokszorozódott a gyülekezet létszáma, olyan emberek csatlakoztak hozzánk, akik korábban vagy ateisták voltak, vagy elhagyták a felekezetüket” – fogalmaz Györfi Mihály. A nyírteleki Filadelfia Evangélikus Egyházközség lelkésze arra is kitért, hogy miként kapcsolódik össze a gyülekezetépítés és a szociális segítségnyújtás. Mint mondta, a gyülekezet tagjai látták, hogy másoknak is segítségre, támaszra van szükségük. „2006-ban úgy éreztük, hogy a már önálló sodott és megerősödött gyülekezet fel tudja vállalni a Nyírtelek környéki, hátrányos helyzetben élő, nagyjából cigány emberek misszióját.” ▶

Érted?!

A mára több intézményből és kiterjedt szociális szolgáltató rendszerből álló cigánymisszió nem át gondolt, éveken át kidolgozott gyülekezeti stratégiára épült. Nem is a gyülekezet idősebb tagjai vagy a gyülekezet vezetősége kezdeményezte először, hanem a fiatalok. Györfi Mihály így összegezi: „A gyülekezet ifjúsága készítette egy *Érted?!* című újságot, amelyet három ezer példányban kinyomtattak, és a város minden házába elvittek. Többek között a tizenhárom tanyabokorba is. Bekopogtak, és egy jókívánság kíséretében átadták ezt a keresztyén alapú családi lapot. A görög szállások nagy szeretettel fogadták, és a fiatalok hozták a hírt: »Lelkész úr! A cigányokban vágyakozás van az evangélium után!«

Ezt követően ült össze a gyülekezet, hogy imádságban és közös gondolkodásban megfogalmazzák, milyen lépéseket tudnak tenni. „Amikor egy ember elmegy vendégségbe, visz magával valami ajándékot, bizonyítva a jó szándékát. Nekünk is azon kellett gondolkodnunk, hogy mit tudnánk vinni az ott élő cigányoknak” – mondja a lelkész. A gyülekezet az istentisztelet után zsiros kenyeret készített, kiment Görög szállásra – ez Nyírtelek része –, és azokkal, akik elfogadták a meghívást,

leültek az árokpartra, hogy közösen fogasszák el. „Közben megismerték, aztán megszerették egymást az emberek.”

Amikor a cigánymissziót elindították, harminc-negyven ember jelentkezett, hogy szívesen csatlakozna a szolgálathoz. „Lelkes csapat állt össze. A gyülekezeti tagok belülről fakadó késztetéssel csatlakoztak.” A fiatalok zenekart alkottak, voltak, akik gyermekfoglalkozásokat vállaltak, az asszonykór zsiros kenyeret készített.

Györfi Mihály elmondta, hogy a nagy áttörésre három évet kellett várniuk. „Az itt élők közül talán a legagresszívabb, aki – saját elmondása szerint – minden gazemberséget elkövetett, amit ember megtehet, megtért. Többen rácsodálkoztak erre. Nem sokkal később sokan elkezdtek csatlakozni a gyülekezethez.”

Hal helyett hálót

Görög szállás és környéke hátrányos helyzetű térség, 2009–2010 tájékán az emberek hetven-nyolcvan százaléka segélyből, családi pótlékból élt, illetve építőipari és mezőgazdasági alkalmi munkákra szegődött el, de a lopás, a vasgyűjtés is mindennapos volt. Ez mára a közfoglalkoztatással megváltozott. A gyülekezet vezetése gyorsan felismerte, hogy bár növekszik a közösség, de tagjainak nemcsak lelki segít-

ségnyújtásra volt szükségük, hanem foglalkoztatásra is. „Éreztük, hogy az evangélium hirdetése mellett a magukról való gondoskodásban is segítenünk kell nekik, mivel nincs más, aki segítsen.”

A gyülekezet először megalapította a Biztos Kezdet Gyermekeházat, ahol azóta is a gyermekek korai fejlesztését – ötéves korukig – végzik. Ezzel szinte párhuzamosan elindították a szociális földprogramot is, amelynek keretében kezdetben tizenöt embernek adtak munkát; jelenleg pedig már huszonhárman vannak. A gyülekezet tagjai emellett önkéntes munkában végezték a szenvedélybetegek gondozását és a fogyatékkal élők segítségét.

Mivel a szolgáltatások jelentős anyagi ráfordítást is igényeltek, ezért – a térség szociális szakembereinek javaslatát megfogadva – a Filadelfia Evangélikus Egyházközség csatlakozott a szociális alapszolgáltatást nyújtó intézményekhez, így az addig önkéntességre és alkalmi támogatásokra támaszkodó szolgáltatórendszer tevékenységét normatív támogatással tudták tovább erősíteni.

Eleinte sok szemérmességgel találkoztak – mondta Györfi Mihály –, de ez idővel formálódott. „A cigányok nem szívesen engednek be idegeneket a házukba, nem szeretnék, hogy lássuk, milyen szegénységben, sokszor nyomorban él-





nek. De mivel látták, hogy segítő szándékkal közeledünk, megnyíltak az ajtók, és az emberek igénybe veszik a szolgálatainkat.”

Megváltozott életek

A gyülekezet munkatársai között mára többen is vannak, akik korábban ellátottak voltak. „A szenvedélybetegeket segítő szolgálat munkatársai között olyan is van, aki nagyon rossz helyzetből jött, alkoholistája volt, az öngyilkosság határán állt. Ez az asszony a gyülekezetben változott meg, majd nálunk kezdett el dolgozni. Közben tanfolyamokat végzett el, mára nagy segítség a szolgálatunkban. Egy másik asszony is, aki szintén súlyos alkoholizmusban szenvedett, ma a támogató szolgálatunk munkatársa. Rendeződött a családi kapcsolata, leérettségizett, sőt diplomát szerzett szociális munkás szakon.” Az evangélikus lelkész elmondta, hogy a házi segítségnyújtásban szintén vannak ilyen kollégáik, és a tanyagondnoki szolgálatot végző munkatársuk is hátrányos helyzetű, cigány származású. „Támogatásunkkal ő is leérettségizett. Nem csalódtunk benne.”

Nem lelkésznek született

A lelkész maga is nagy változáson ment keresztül. Világi állása volt, nem kötődött gyülekezethez. „Huszonhat éves voltam, amikor

megtertem. 1982-től a sámsónházi gyülekezetben végeztem ifjúsági munkát, gyermekmunkát, aztán bibliórát tartottam a Kisterenyei Állami Nevelőintézetben. Ez még a Grósz-kormány idején volt, amikor ez a tevékenység nem volt megszokott... Egy tanárnővel végeztük a szolgálatot, nagyobb részben cigány gyermekek között. A teológiai tanulmányok felé is ez fordított. Mezőgazdasági, kőolajbányászati és mélyfűróipari végzettségem van, ezek nem jogosítottak fel arra, hogy hosszú távon nevelői feladatokat lássak el. Harmincévesen mentem a teológiára, levelező tagozaton tanultam, harmminchat évesen lettem lelkész.”

Tanítványképző

„A gyülekezet tagjaiban és az újonnan hozzánk csatlakozókban tudatosítottam, hogy a hívő ember Isten szolgálója, ami azt jelenti, hogy dolgoznunk kell.” Györfi Mihály tanítványképzőt indított a gyülekezetben, átfogó Biblia- és egyházismeret-oktatást tartott. Ezt a gyülekezetből több mint tízen végezték el. Közülük kerültek ki azok, akik később az említett újságot is szerkesztették.

A lelkész megkereste az iskola igazgatóját azzal, hogy szívesen tart keresztény erkölcs- és bibliaismeret a gyerekeknek. ►





BALÁZS ATTILA FELVÉTELEI

Osztás 10 x 10. Balázs Attila fotóriporter két napot töltött Györfi Mihály mellett, hogy a tanyákat és az intézményeket bejárva megismerje az evangélikus lelkész mindennapjait. A közös útból fotóriport született, a képek pedig kiállításon láthatók november 11-ig – a Szent Márton-év programjainak egyikeként – a Pannohalmi Főapátság kiállítótermében. A tárlatot a 2014-ben alapított Robert Capa Magyar Fotográfiai Nagydíj titkára, Virágvölgyi István rendezte.

Balázs Attila, Hajdú D. András és Pályi Zsófia fényképei azt mutatják meg, hogy ma is vannak olyan emberek, akik másokat segítenek – önzetlenül, megjelenítve Szent Márton lelkiségét. A tárlaton megismerhetjük többek között

dr. Hardi Richárd szemorvos életét, aki húsz éve gyógyít a Kongói Demokratikus Köztársaságban, vagy betekintést nyerhetünk Szüle Eszter tanárnő Down-kórosok között végzett munkájába.

Virágvölgyi István így fogalmaz: „Nem feltétlenül kell Szent Márton nevében cselekednie annak, aki ma megosztja idejét, erejét, tudását, javait vagy egész életét másokkal. Ugyanakkor erőt meríthet abból a hagyományból, amely összeköt minket évszázadokkal ezelőtt itt született, itt élt elődeinkkel, akik hasonló gondokkal és dilemmákkal küzdve jutottak ugyanazokra a megoldásokra, amelyeket a mai napig mi is keresünk.”

Az igazgatónő rábólintott. Mivel ezt az órát bármelyik gyerek látogathatta felekezeti hovatartozástól függetlenül, az igazgató mindenkit, aki nem járt felekezeti hitoktatásra, a lelkészhez küldött. „Így nekem lett a legnagyobb csoportom. Ezt később a gyülekezeti tanítványképzőt elvégzett munkatársaim átvették tőlem. Gyesen lévő kismamák fizetés nélkül végezték a szolgálatot” – mondja Györfi Mihály.

Vallja: a hívő feladata, hogy továbbadja a hitet. „Teológiai eszmefuttatások, tradicionális gyülekezeti lét jellemzi magyarországi gyülekezeteinket, csak az hiányzik belőlük, amire Isten elküldött bennünket. Jézus nem azt mondta, hogy menjetek széles e világba, és építsetek templomot minden fáluban, és tartassatok istentiszteletet minden vasárnap, hanem azért küldött el minket, hogy tegyünk tanítvánnyá minden népet. A templomépítés és minden további szolgálat ebből következik.”

A Filadelfia gyülekezet folyamatosan épül. 1992-ben hat-nyolc ember járt templomba, a kétezres évekre pedig kinőtték az önkormányzat által rendelkezésükre bocsátott termet, ezért kezdtek templomot építeni. „Mi nem vagyunk ma sem sokan, de aki a gyülekezetbe jár, az aktív. Választói névjegyzékünkben százötvenen vannak, de a templomba kétszázan járnak. Mi azt valljuk, hogy nem a meglévő »pedigrés evangélikusokat« kell gondoznunk. Sok helyen láthatjuk, hogy a magukat evangélikusnak vallók nem mennek a gyülekezetbe, nem válnak a közösség részévé. Ezért meggyőződésünk, hogy az útkeresztelkedésben lévőkhöz kell fordulnunk, és őket kell meghívunk.”

Talán ezt tükrözi a Filadelfia gyülekezet ars poeticája is: „Aki felé az evangéliumot visszük, azt meg kell ismernünk, s ha megismertük, akkor meg fogjuk szeretni, és ha megszeretjük, akkor Krisztushoz fogjuk terelni, mert tudjuk, hogy a mi életünket is Krisztus tette rendbe.”

● GALAMBOS ÁDÁM

Az éneklés csodája

Elgondolkodott már a kedves olvasó az éneklés jelentőségéről? Mit jelent önnek együtt énekelni a gyülekezet tagjaival?

Pár hónappal ezelőtt kezembe került egy német egyházi magazinban megjelent cikk az éneklésről. A szerző arról ír benne, hogy az éneklésnek milyen jó fizikai hatása van: javítja a vérkeringést, erősíti a tüdőt, serkenti bizonyos hormonok termelését, így csökkenti a stresszt és a depressziót... A leginkább azonban az fogott meg, amikor azt olvastam, hogy egy énekkarban az együtt éneklőknek a szívük is egyszerre dobog. A közös istendicsőítés így nem csupán közös spirituális élmény, hanem fizikailag is érezhető.

Az ének és a zene kezdettől fogva hozzátartozott az ember életéhez. Már a Biblia első lapjain is olvashatunk róla: Jubál „volt atyja minden lantosnak és síposnak”. (1Móz 4,21; Károli-ford.) Vagy ott van például a *Zsoltárok könyve*, amely énekbe foglalva tolmácsolja a zsoltáros érzelmeit – és a mieinket. Sok zsoltár kezdődik panasszal, szomorúsággal, reménytelenséggel, sőt akár haraggal. De ez az érzés átalakul bizalommal, reménnyé, hálaadás-

sá, dicsőítéssé (például: 22., 28., 31., 35. zsoltár).

Egyik vasárnap arról beszélgettünk a gyülekezetben, hogy kinek mit jelent az életében az éneklés. Többen említették, hogy az énekekből új erőt nyernek, vagy hogy jobb kedvük lesz tőlük. Én magam is átéltem már hasonlót. Például amikor az öcsém váratlanul meghalt, akkor egy barátnőmmel áténekeltek az éjszakát. Ez segített feldolgozni a fájdalmat, hogy eljussak a jóbí mondásig: „Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úr neve!” (Jób 1,21) Vagy például amikor a mindennapi hajtásban, stresszben megfásultan, kedvetlenül teltek a napjaim, egyik reggel mintha valaki megszólított volna. Ez az igevers jutott eszembe: „Ne bánkódjatok, mert az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!” (Neh 8,10)

Hogyan is örülhetnék az Úrnak, ha nem dicsőítés által? Világossá vált előttem, hogy a panaszkodás és könyörgés önmagában nem fog rajtam segíteni, ha elmarad a hálaadás és a dicséret. Felkeltem hát, és Istent dicsőítő énekeket énekeltem. Ez segített, hogy a jó dolgokat is észrevegyem. Azóta is, ha tehetem, a reggeli csendességemet Istent magasztaló énekekkel kezdem.

Ha az éneklés önmagában ilyen erőt adhat, milyen hatása lehet akkor annak, amikor együtt énekelünk Istennek?! A közös éneklés összeköt minket az istentiszteleten – nem csupán lelkileg, hanem fizikálisan érezhető módon is, amikor együtt dobban a szívünk. Sőt az éneklés és dicsőítés még többet is tud: falakat dönteni. Börtönfalakat, mint Pál és Szilász esetében is (ApCsel 16,25). És börtönfalakat, amelyek a mi szívünket tartják fogva. (Ahogy egy énekünk szövege mondja: „Börtön az énünk, amelyből kitörni / Nem tudunk bűnünk sziklája miatt.”) Ha ezek a falak ledőlnek, az Isten kegyelme – igazi csoda!

Hálát adok Istennek, amiért Fiának halála által lehetőséget adott mindannyiunknak arra, hogy ledöljenek a minket fogva tartó falak. Hálát adok, hogy az őszinte bűnbánónak van bocsánat. Hálát adok, hogy a bocsánat nyomán összetört életek, összetört kapcsolatok gyógyulhatnak meg. És hálát adok az éneklés csodájáért, amely által könnyebben kifejezhetjük érzéseinket.

Kívánom, hogy a kedves olvasó is átélhesse a megváltás csodáját, és szívből tudja dicsérni az Urat!

● SCHMIDT ÁGNES



Képes déli híradó

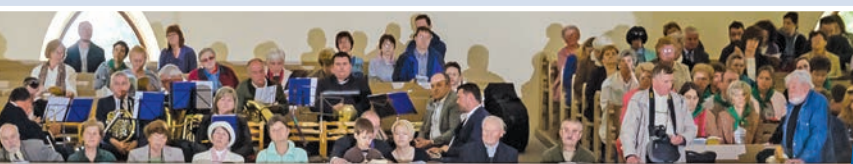
Missziói nap Kiskőrösön



V alóban emlékezetes volt? Mintegy másfél ezren válaszolhatnák meg a kérdést. Mármost azok közül, akik május 7-én jelen voltak a Déli Egyházkerület missziói napján. És bár bizonyosak vagyunk abban, hogy tőlük igenlő válasz érkezne, azzal is tisztában vagyunk, hogy mások számára Kiss Tamás mégoly nagyszerű fényképfelvételei sem adhatják vissza a kiskőrösi találkozó lényegét, Szentlélektől átjárt, derűs, szívet melengető, testvéri hangulatát. Jóllehet úgy tartják, hogy egy kép felér ezer szóval, ám mi azt is tudjuk, hogy „a hit hallásból van”, így e tördelönk által „szövegelésre” kijelölt területen sem kíséreljük meg a lehetetlent. Hogy azonban e déli eseményről távol maradottaknak ne csupán az esztétikai élmény, esetleg az elismerő rácsodálkozás (jé, ilyen sokan voltak?!) jusson osztályrészül, jó szívvel ajánljuk olvasóink figyelmébe egyházunk központi honlapját. Az interneten ugyanis (Evangélikus.hu) a fotók és képaláírások mellett – Győri András operatőr jóvoltából – videofelvételek is megtekinthetők a missziói napról. Hanggal együtt!

● TPK





A megbocsátást a családban kell kezdeni

Házaspáros interjú Gryllus Dorkával és Simon Kornéllal



Országunk legismertebb, legkeresettebb színészei közé tartoznak: szerepelnek színpadon és filmekben, reklámokban és dalokban. Egyikük régi, nagy evangélikus család sarja, másikuk egy szocialista iparváros szülötte, aki néhány évvel ezelőtt a ma már négyéves gyermekükkel együtt keresztelkedett meg. Egyikük lelkésznek készült, másikuk pszichológusnak, végül mindketten belátták, hogy a tehetségük Isten ajándéka, és útjuk a színházhoz vezetett. Úgy tartják, hogy a megbocsátást a családban kell kezdeni, a hit és a színház között pedig sokkal több az összefüggés, mint elsőre gondolnánk.

– Dorka, ahogyan fogalmazott, az „ős-evangélikus” Gryllus családból származik, Kornél viszont néhány évvel ezelőtt keresztelkedett meg kislfiukkal, Somával együtt a Deák téri evangélikus templomban. Dorkának köszönhetően lett evangélikus?

SIMON KORNÉL: Az, hogy evangélikus lettem, egyértelműen Dorka miatt van, de a kereszténység, a hit foglalkoztatott már sokkal korábban is. Én egy szocialista iparváros, Kazincbarcika gyermeke vagyok, ahol a dialektikus materializmus virágzott, és nem volt divat keresztelőt tartani. Nem vagyok benne biztos, hogy egyáltalán volt-e templom a városban. Nekem névadó ünnepségem volt annak idején, ahol nagyon szépen énekeltek az úttörők, erre emlékszem. De mindig éreztem, hogy ez nem jól van így, hogy ez nem csak ennyi. Hogy miért gondoltam így, azt nem tudnám megmondani. Mindenesetre meg szerettem volna keresztelkedni, ez régóta foglalkoztatott. Az nem volt világos előttem, hogy milyen hitre, vagy hogy az ilyesmit hogy lehetne elkezdni. Aztán megismerkedtem Dorkával, elmentünk néhány istentiszteletre, és nagyon tetszett nekem az evangélikus liturgia. Korábban jártam néhány katolikus misén és református istentiszteleten is, amikor még próbáltam feltérképezni, hova lenne érdemes csatlakozni. Az evangélikus gyülekezetben nyitottabb szellemiséget tapasztaltam, ami kifejezetten tetszett, és tetszettek a prédikációk is. Nem tűnt úgy, hogy nagyon dogmatikus lenne, inkább szabadságot éreztem. Azt, hogy itt lehet lélegezni.

– Milyen élmény volt a közös keresztelő?

S. K.: Hát... igen. Az olyan volt. Előtte el kellett menni néhányszor Zelma nénihez (*Takácsné Kovácsházi Zelma Deák téri nyugalmazott evangélikus lelkész – L. D.*), beszélgettünk erről-arról. És aztán odaálltunk Somával az oltár elé, elmondtam ott az *Apostoli hitvallást*. Megkereszteltek. Nagyon szép volt és romantikus.

– Korábban azt nyilatkozta egy interjúban, hogy nem színésznek készült, hanem pszichológusnak, végül azt mondta: „Ha a Jóisten azt akarja tőlem, hogy színész legyek, akkor rábízom ezt.”

S. K.: Igen, ez teljesen sorsszerű volt. Abba akartam hagyni a színészkedést még nagyon az elején. Pszichológia szakra jelentkeztem, de úgy jöttek egymás után a véletlenek, hogy egyértelművé vált: nekem a színészet a hivatásom. Azt mond-



tam: jó, hát akkor legyen így, meghajlok a felsőbb akarat előtt. És nem bántam meg.

– Kornél pszichológusnak készült, Dorka pedig lelkésznek, ezt említette is egy korábbi interjúban. Miért akart lelkész lenni?

GRYLLUS DORKA: Zelma néni kicsi gyerekkoromtól kezdve óriási példaképem volt. Azt gondoltam, hogy olyan akarok lenni, mint ő. De most úgy gondolom, végül jobb, hogy nem lettem pap, mert így talán jobban tudok Istenről beszélni. Úgy éreztem: ahogyan én beszélni tudok róla, az nem az elmélet szintje. Más csatornán keresztül tudok szólni az emberekhez Istenről. El tudom mondani, milyen öröm nekem, hogy hiszek, mennyi erőt ad. Talán így tudok példa lenni számukra. Nem

tudok hitvitázni, nem tudok elméleti síkon közeledni a hithez, de talán gesztusokon és történeteken keresztül képes vagyok átadni valamit.

– Volt olyan szerepük, amelyben ezt a fajta közvetítő szerepet megélték?

G. D.: Minden szerepben médium az ember; valamilyen más állapotban van, amikor játszik. Úgy képzem, hogy a prédikálás is ilyesmi élmény lehet: akkor az ember valamit olyat közvetít, ami máskülönben nem megragadható.

S. K.: Ez szerintem nem szerep, inkább attitűd kérdése. Van olyan, hogy az emberrel történik olyasmi, amiről azt gondolja, hogy amit elmondott vagy tett, az már nem ő volt... Ez pont olyan, mint a hit. ▶





JELENTFOTO A FÉLVILÁG CÍMŰ FILMBŐL.

Az ember megtehet minden lépést, felmászhatsz a hegy tetejéig, de aztán az, hogy lenyúl-e érted a Jóisten, és fölhúz, vagy sem, már nem rajtad múlik. Pont ilyen egy szerep felépítése is: az ember megtesz minden tőle telhetőt a legjobb képességei szerint minden alkalommal, aztán van olyan este, amikor történik valami, és van olyan, amikor nem. Persze a közönségen is sok múlik, meg a színészek aznapi hangulatán is. De olykor megtörténik, hogy az ember valami olyat ad, amihez igazából semmi köze nincsen. Hogy ezt ki adja, és mi történik pontosan, azt tényleg csak Isten tudhatja.

– Ez lenne a tehetség?

G. D.: A tehetség is misztikum. Miért van az, hogy valakinél hiteles egy szerep, elhiszed neki, hogy ő az, akit játszik – ha pedig másvalaki csinálja ugyanazt, mégsem működik? Ez egy olyan adomány, amelyet nem lehet felfogni. Miért kaptad?

Miért pont te? Azt érzed, hogy kaptál valamit a Jóistentől, amihez tényleg semmi közöd.

– Dorka legutóbbi filmszerepe, a *Félvilág* nem fest pozitív képet a vallásosságról: egy vallási fanatizmusba menekülő korábbi prostituáltat alakít.

G. D.: Igen, de az nem a vallásról szól, hanem az emberről. Az, hogy valaki hogyan tud vagy hogyan nem tud kommunikálni Istennel, általában nem Istenről szól, hanem az emberről. Ebben a filmben sem a vallásról van szó, hanem egy sérült nőről, aki úgy tekeri magában az igazságokat, ahogyan arra neki szüksége van, de kívülről nézve nagyon könnyen leleplezhető.

– A *Textúra* című program keretében a Szépművészeti Múzeumban tizenkét színész tizenkét kortárs szerző szövegét adta elő, amelyet a múzeum egy-egy alkotására írtak. Kornél itt játszotta El Gre-

co *Krisztus az Olajfák hegyén* című festménye előtt Pétert, Jókai Anna *Alvó tanítvány* című szövegéből. Milyen volt egy tanítvány bőrébe bújni? Nézőként úgy éreztem, hogy ott működött az említett közvetítő szerep.

S. K.: Az ennél sokkal profánabb valami volt. Abban éppen az volt az érdekes, hogy amit mi sok ezer év távlatából szakrálisnak és emelkedettnek gondolunk, az mennyire profán, emberi. Azt mutatta meg, hogy nem tudhatjuk, milyen folyamatok zajlottak a háttérben vagy a szereplőkben. Ez a szöveg Péter emberi arcát mutatja meg, például amikor azt mondja: „Ki tudja, talán egyszer benne leszek egy nagy könyvben, és lehet, hogy név szerint is megemlíti valaki.” És tényleg: a „brandet” tulajdonképpen ő hozta létre.

– Dorka, beszélt Zelma néniéről mint példaképéről, de van egy erős családi öröksége is.

G. D.: Igen, és az is nagyon fontos. Nagyapámnak nagyon erős volt a hite. Felügyelő volt a Deák téren. Az egyház aktívabban volt jelen az ő életében, mint a miénkben: a családnak nagy része most szabadfoglalkozású, és nem tudjuk mindig megoldani, hogy elmenjünk templomba. Nagyapámék életében még ez volt az igazi, nagy rendszer. De úgy látom, hogy akkor más jelentősége volt gyülekezethez tartozni, mást jelentett az elnyomó környezetben elmenni vasárnap a templomba. Amikor én tizenéves voltam, pezsgő szellemi élet folyt a gyülekezetünkben. Akkor sokkal jobban mertek kérdéseket feltenni, reagálni az adott kor problémáira. Lehetett kérdezni, kételkedni. Talán attól, hogy az egyház ellenzéki helyzetben volt, bátrabban mertek kérdezni, párbeszédet kezdeményezni, meg-



JÓKAI ANNA ALVÓ TANÍTVÁNY CÍMŰ MŰVE. SIMON KORNÉL ELŐADÁSÁBAN A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN.

kérdőjelezni dolgokat. Emlékszem, hogy gyerekórák is nagyon komplex és izgalmas dolgokról beszélgettünk.

– „A megbocsátást és a toleranciát a családban kell kezdeni” – mondta Kornél a már idézett interjúban. Ez hogyan néz ki a gyakorlatban önöknél?

G. D.: Ezt egy jogi mondta, de előszeretettel alkalmazzuk. Hiszen ha tudjuk, hogy mi a megbocsátás, csak az lehet az opció, hogy megpróbáljuk mindennap gyakorolni, ott és azok között, ahol élünk.

– Milyen pluszerőfeszítéseket kíván, hogy Dorka külföldön, Németországban is sokat dolgozik?

S. K.: Az életünk tele van kihívásokkal, de nem érzem úgy, hogy nehéz lenne. Vannak sűrű időszakok, de most például itt van előttünk három nap, amelyet teljesen egymásnak szentelhetünk, és ilyenkor kisimulunk.

G. D.: Mivel meghoztuk azt a döntést, hogy Soma itt járjon óvodába, most többet vagyunk itthon. Amíg kicsi volt, jött velem minden németországi forgatásra, de most, ha csak pár napra kell elmenem, inkább itt marad Kornéllal.

– Mik a terveik a jövőre?

S. K.: Azért ez a Németország nem egy lefutott projekt. Soma német nyelvű óvodába jár, és már kinéztük neki a Humboldt Egyetemet Berlinben (*nevetnek*). Én különben egyre inkább úgy látom, hogy a rendezés az én utam, mostanában egyre többet rendezek, abban látok fantáziát.

G. D.: Sok filmet forgatok, nagyon jókat, és készül most egy „családi projekt” is: Nyáry Krisztián *Így szerettek ők* című kötetét visszük színpadra. Ezt édesanyám rendezzi, a Kaláka zenél, Kornél és én, valamint egy másik színész házaspár, Nagy-Kálóczy Eszter és Rudolf Péter leszünk a színészek.

– Úgy tudom, korábban is játszottak szerelmespárt, házaspárt együtt...

S. K.: Igen, a *Vikendben*. Az azért volt vicces, mert amikor a rendező felhívott, hogy érdemes lenne megnézni, működik-e köztünk a kémia, még alig jöttünk össze, és igyekeztünk titokban tartani a kapcsolatunkat. De abban egy nagyon rossz házasságot kellett eljátszani.

– Hogyan élték meg?

G. D.: Kornélt teljesen megviselte.

S. K.: Tényleg, borzasztó volt.

– Az, hogy hívók, kihat a kapcsolatukra is?

G. D.: Mindennap megpróbáljuk mindazt, ami ezzel jár – megbocsátás, tolerancia –, átültetni a gyakorlatba. Az nagyon jó, hogy van egy rendszer, amely mentén próbáljuk a

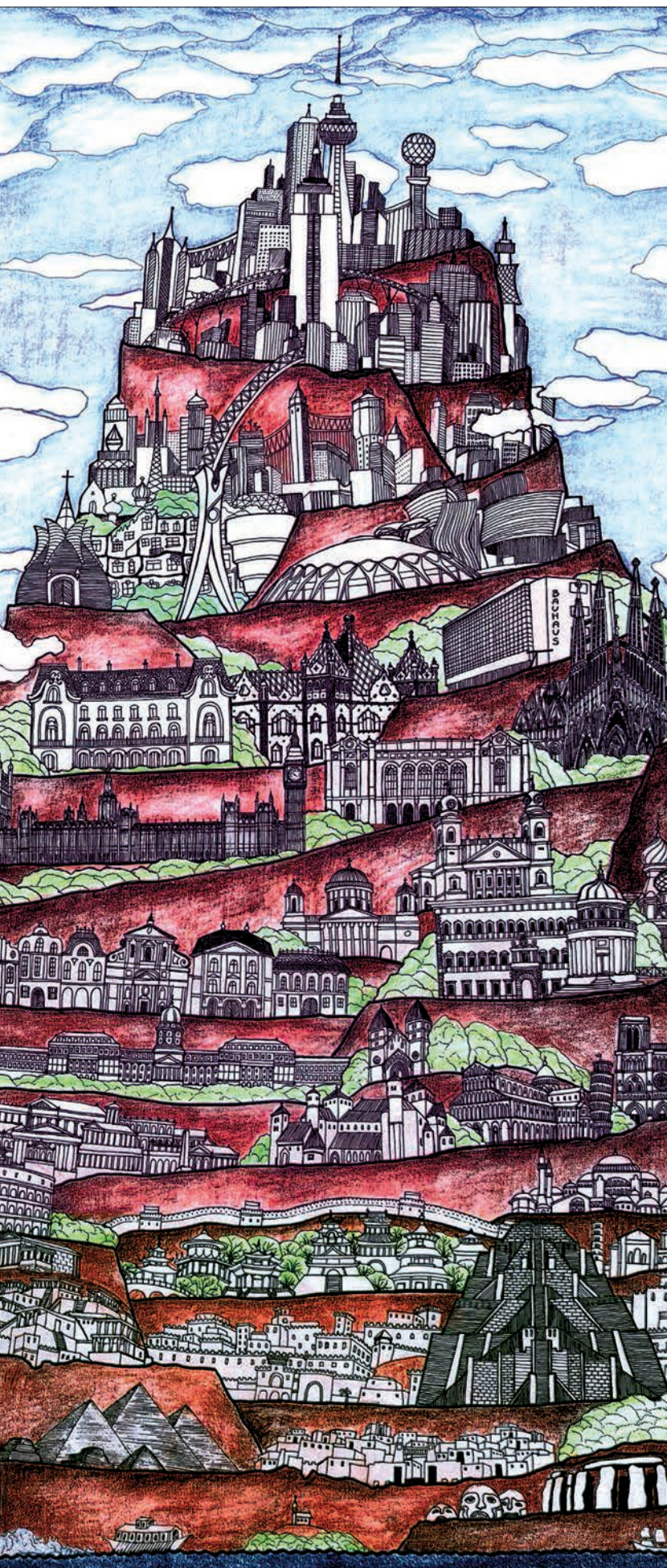


FOTÓK: SÁRKÓCZY MARIANNA

dolgokat kezelni, van egy erkölcsi rendszerrel. Az nekem kezdetektől a családomból jött, hogy van egy kerete az életünknek, amelyen belül mi mindannyian gondolkodunk. De nemcsak a családban van ez így, sok evangélikus barátom is van. Ha velük beszélgetek, akkor tudom, hogy bizonyos dolgokról ugyanazt gondoljuk csak azért, mert mind evangélikusok vagyunk.

S. K.: Nem tudom, hogy ez hit vagy nem hit kérdése-e, vagy hogy én mennyiben vagyok más ember, amióta megkezesztelkedtem, és hogy ez mennyire hat a kapcsolatunkra. Úgy látom inkább, hogy van bennem ez a törekvés, hogy a krisztusi példát kövessem, és ennek a keresztelő az egyik állomása volt.

• LABORCZI DÓRA



CZENTE KATA RAJZA



Májusi „toronyélményeim”



Gáncs Péter
püspök
Déli Evangélikus
Egyházkerület

Ebben a hónapban számos „toronyélményt” éltem át. A kiskőrösi missziói napon a bábeli toronyépítés aktuális üzenetét kerestük. Püünkösd szombatján a húszéves dunaújvárosi templomért adtunk hálát. Püünkösdvasárnap a pestszentimrei Luther-kápolna alapkövét tettük le; ennek tornya még csak maketten látható. Püünkösdhétfőn viszont teljes valójában csodálhattam meg a veresegyházi Szentlélek-templomot, amely két püünkösd között, mindössze egy év alatt épült fel!

Bábel. Czenthe Kata zseniális víziója remekül ábrázolja az emberiség sok évezredes építéstörténelmének megannyi égbe törő kísérletét az egyiptomi piramisoktól a berlini tévatoronyig. A spirális építmény különböző szintjein néhány templom sziluettjét is felfedezhetjük, ami felveti a kikerülhetetlen kérdést: vajon templomépítő ambícióinkban nem kísért-e olykor Bábel szelleme?! „Gyertek, építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek teteje az égig érjen; és szerezzünk magunknak nevet...” (1Móz 11,4)

Biztos-e, hogy mindig Isten dicsőségére épültek, és – Uram, bocsáss – épülnek napjainkban a templomok? Mennyi bennük az emberi dicsőségvágy? Mennyi bennük az öncélú építési bravúrkérés: olyan bizarr templomot tervezek, amelyet még nem látott a világ?... Mennyiben érhető tetten a felekezeti rivalizálás: mi nagyobb, magasabbat, szebbet építünk?

Nem véletlen, hogy az Úr sokáig háritotta népe templomépítési vágyát, hiszen jól ismeri esendő teremtményét. Mi könnyen összetévesztjük az eszközt a céllal. Sajnos ma is akad olyan gyülekezetünk, amely templomépületének megőrzésében látja legfontosabb feladatát, és ebben szinte ki is merül minden küldetése...

Jézus szava is segíthet legyőzni a hamis templomimádat, a sokszor emlegetett „állványimádás” kísértését: nem a hely, nem az épület a fontos, hanem hogy „igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádókat keres”. (Jn 4,23)

Az első püünkösdkor, az egyház születésnapján nem egy háznak, hanem a Krisztus által elhívottak (eklézsia) közösségének az építését kezdte meg a Lélek. Természetesen ezeknek a közösségeknek, ha növekedésnek indulnak, előbb-utóbb szükségszerű igényük, hogy ne csak házanként jöjjenek össze, hanem legyen egy nagyobb közös hajlékuk: az imádság háza, az Isten háza.

Isten háza, de nem abban az értelemben, hogy ő csupán ott lakna, hogy őt oda mintegy „bezárhatnánk”, és időnként, amikor éppen ráérünk, akkor meglátogatjuk, „megtiszteljük”... Hitünk és reménységünk szerint a neki szentelt helyen valóban vele találkozhatunk az igében és a szentségekben, de ugyanakkor a templomépítő

Salamon király alázatos imádságával valljuk: „...vajon lakhat-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem!” (1Kir 8,27)

Dunaújváros. Az éppen húsz éve, 1996 püünkösdjén felszentelt templomnak is megvan a maga püünkösd története, amelyről a templomépítő lelkész, Reisch György tett bizonyosságot a hálaadó istentiszteletet követő köszöntésében. Amikor megkezdte szolgálataát az egykori, büszkén ateista Sztálinvárosban, akkor egy családi házban jött össze a maroknyi evangélikus gyülekezet, és kezdett el imádkozni a templomért. Először ők is alig tizenegyen voltak, mint az egykori apostolok püünkösd előtt, a Lélek csodájára várva. És az imádságuk meghallgatásra talált: felépült egyházunk egyik legszebb, legkorszerűbb gyülekezeti központja, melynek karcos tornya felfelé mutat, ahonnan minden jó adomány és tökéletes ajándék forrása fakad.

A jubileumi istentisztelet záró oltári imádságában húsz hittanos gyermek adott hálát a húsz esztendő áldásaiért a zsúfolt templomban. Nagy Tamás építésznek az életet szimbolizáló, tojás alaprajzú erődtaploma valóban megtelt étellel, és immár két évtizede az egész város egyik meghatározó spirituális és kulturális központja.

Pestszentimre. Ami Dunaújvárosban hálára indító imádságtéma, az Pestszentimrén még csak könyörgő imádság: a Lélek növekedést ajándékozó áldásának reményében helyeztük el a Lutherkápolna alapkövét. Krizsán András építész terve, amely a püünkösdvasárnap délutáni alapköavatásra makettként már láthatóvá vált, formájában ugyancsak prédikáló üzenetet hordoz. A szakrális tér magtárat, csúrt idéz, jelezve, hogy itt az ige éltető, az igehirdetésben hallható, az úrvacsorába látható és ízlelhető magja várja majd a pestszentimrei evangélikusokat. S ahol a mag található, ott az élet, a lelki kenyér, a jövő! A magtárnak nincsen tornya, de az utcasarokra haranglábat, szinte áttetsző, könnyed, kecses tornyot álmódott a tervező. Kis gyülekezet: kis torony, de nagy reménység! Bízunk benne, hogy mindez akár az ötszáz éves jubileumra, azaz jövő év reformációünnepére meg is valósulhat. Ha ehhez a kedves Olvasó is szeretne egy-két téglajeggel hozzájárulni, akkor szívesen „segítek”. Az adományokat a következő számlaszámra lehet utalni: FHB 18203349-06020437-40010012.

Veresegyház. S ha valaki szerint rajongás azt gondolni, hogy manapság egy esztendő alatt felépülhet egy templom hazánkban, annak figyelmébe ajánlom az ideai püünkösd egyik legjobb hírét: május 14-én Beer Miklós váci római katolikus megyés püuspök felszentelte a veresegyházi Szentlélek-templomot. A gyönyörű, minden tekintetben korszerű, 21. századi gyülekezeti kombinát alapkövét 2015 püünkösdjén rakták le! A veresegyházi „csoda titka” a széles körű összefogásban rejlik, amelynek lehetősége nemcsak katolikus testvéreink privilégiuma. Igaz, ők tízszer annyian vannak, mint mi, de a Lutherkápolna tervezett költsége is csupán tizede a Szentlélek-temploménak... S ami, aki a legfontosabb, akiről Pál apostol így vall: „Egy a test, és egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást is...” (Ef 4,4)

Néhány nappal püünkösd ünnepét követően és 499 évvel a reformáció után is hiszek a Szentlélek megjelentésében!

Fedezzük fel a vizsolyi Biblia értékeit! (2.)

Az ember, aki újraálmodta a Szentírást



Tíz évvel ezelőtt érkezett Vizsolyba Daruka Mihály egy kávézó tervével. Azóta nyomdatechnikát tanult, betűket vésetett, ólmot öntött, nyomdagépet faragott, vízimalmot épített, papírkészítő műhelyt hozott létre... Hogy mindezt miért? Mert szeretne a négyszázhuszonöt évvel ezelőtti technológiát alkalmazva kétszáz példány vizsolyi Bibliát kinyomtatni. Sorozatunk második része az ő története.

– Miért jön valaki Miskolcra Vizsolyba, és hoz létre egy nyomdász-műhelyt?

– Egyik nap reggelizés közben a miskolci rádióban a *Falvak az északi régióban* című sorozat adását hallgattam. A sorozatban hétről hétre egy-egy polgármester panaszkodott amiatt, hogy nekik éppen milyen rossz. Pont azon a reggelen a vizsolyi polgármester volt soron. Elmondta, hogy nem érti a helyzetüket: jár oda negyvenezer turista, és nem foglalkozik velük senki, mert nincsen vendéglő, kávézó, ahol leülhetnének. Mondtam magamban: hát ez bolond, hiszen

most mondja épp, hogy mit is kellene csinálniuk. Miért nem csinálják meg? Akkortájt elég komoly lelki válságon voltam túl, abban a világban ugyanis a vállalkozások halomra dőltek össze. Eldöntöttem, hogy váltok. Beültem az autóba, eljöttem Vizsolyba, és leesett az állam attól, amit láttam: a buszok hatosával álltak, négyszáz-öt száz ember volt folyamatosan az utcán. De a látogatók csak belementek a templomba, majd szálltak is fel a buszra, és hajtottak tovább. Elhatároztam, hogy csinállok itt egy kávézót, valahol a templom közelében.



A templommal szemközt láttam egy kis sárga cédulát: „Ez a ház eladó.” Megnéztem a házat, és ott helyben beleszerettem, bár teljesen le volt pusztulva, akkor már öt éve lakatlan volt.

– Amikor megvette a házat, nem is ismerte a történetét?

– Akkor még nem jutott el a tudatomig, pedig láttam a ház falán a táblát, de valahogy elsiklottam felette, annyira csak a kávézóra és a vendéglőre koncentráltam. 2006. március 15-én kezdtük el az építkezést, és szeptemberig csak erre összpontosítottam. Aztán egyik reggel ott álltam a tábla előtt, és elolvastam, mi van ráírva: „Ebben a házban nyomtatták a vizsolyi Bibliát.” Hát én tiszta hülye vagyok – gondoltam. Az emberek nem kávézni jönnek Vizsolyba, hanem azért, hogy megnézzék a vizsolyi Bibliát! Átmentem a templomba, szétnéztem, és nem értettem, miért pont ebben az Isten háta mögötti Vizsolyban van ez a Biblia. Erre még a templomban sem kaptam pontos választ...

– És akkor utánanézett ennek?

– Elkezdtem kutakodni a történet után. Rájöttem, hogy akkora nyomdatörténeti bravúrt hajtottak itt végre, hogy több mint száz évig utána meg sem közelítették a magyar nyomdászok. Legalább két év telt el a nyomozással. Annyit meséltem a vendégeinknek az általam megtalált érdekességekről, hogy megfogalmazódott ben-

nem: ha már ennyit mesélek a nyomtatásról, az ólombetűkről, a papírról, mi lenne, ha én magam is kipróbálnám, milyen a könyvnyomtatás a korabeli technikával. Találkoztam egy vésnökkel, Gáspár Pál Szilveszterrel, aki azt mondta, hogy a korabeli kinyomtatott anyag alapján el tudja készíteni a betűket. Ő vetette föl először azt is, mi lenne, ha újra kinyomtatnánk a Bibliát. De én asztalos vagyok, ő vésnök, hogyan értenénk a nyomtatáshoz? Kereszünk hát valakit, aki ért hozzá.

Timkó György talán az utolsó klasszikus betűszedőmester. Először furcsállotta, hogy mesterségbeli tapasztalatok nélkül akarunk hozzálátni a munkához. Javasolta, hogy szerezzünk be egy kézi öntő-sablont. És az hol van? Hát Frankfurtban, a Gutenberg-nyomdában! Leleveleztük az ottani polgármesterrel, hogy mit szeretnénk, aztán egy hónap múlva eljutottam Frankfurt am Mainba. Lefényképeztük, lerajzoltuk a sablont, és idehaza egy lakatosmester elkészítette a Gutenberg-féle kézi öntőforma másolatát. Gyuri bácsi ezt látva rájött, hogy én valóban komolyan gondolom a nyomtatást. Megtanított hát a szükséges mesterfogásokra. Nyomdamérnök barátom, Pervált Jenő is szkeptikus volt eleinte, állította, hogy nincsenek olyan eszközök, amelyekkel megvalósíthatnánk a terveinket, és nincsenek szakemberek, akiktől tanulhatnánk. Azt

mondtam, hogy hát akkor majd csinálunk eszközöket, és kitanuljuk a dolgokat.

– Most hány betűnél járnak? Hogy áll a projekt?

– Gyakorlatilag minden betűnk megvan: ötszáztizethét jel van a vizsolyi Bibliában, és mind az ötszáztizethét acélrudat kivéste a barátom. Már csak két iniciálé hiányzik az előszóhoz, de a lényeg, hogy minden készen van, ami a nyomtatáshoz szükséges.

– És akkor hozzá lehet kezdeni nyomtatni?

– Már elkezdtük, sőt készen is van egy példány. Tudja, Vizsolyban nem az az igazi érdeme, hogy a vizsolyi Bibliából van egy eredeti darab a templomban – hiszen összesen ötvenhat lehető fel belőle –, hanem az, hogy a Szentírás itt nyomtatott! Hiszen ez az első teljes egészében magyar nyelvre fordított Biblia. 2412 oldal van benne, oldalanként körülbelül háromezer karakterrel. Karakternek számít a szóköz is, amelyet szintén ki kell rakni ólomkoc-kából, így 7,5 millió darab betű van a Bibliában. No, ettől a számtól rettentek meg sokan! De ha akkor képesek voltak ennyi betűt megalkotni, akkor mi is képesek vagyunk erre. Tizennyolcezer darab betűt eddig már kiöntöttünk, és 2016 májusában elkezdődik a Biblia folyamatos nyomtatása. Úgy, hogy még a papír is pontosan, tökéletesen ugyanolyan lesz, mint amelyet négyszázhuszonöt éve gyártottak. ▶



– Hogyhogy? Ön papírt is gyárt?
 – 1898-tól használják a fából készült papírt. Megvehettük volna az eredeti, 16. századi technológiával rongyból készült papírt Hollandiában. Az A/3-as méretű öt euró, de még a magyar mesterektől is három euróért kaptuk volna meg. Háromszázezer oldalhoz adta volna már a holland egy euróért is, de háromszázezer eurónk nem volt rá. Azt gondoltuk, nagyon kínos lenne, hogy beleölnék a betűkészítésbe, a korabeli gépek elkészítésébe egy csomó időt, s akkor a végén fénymásolópapírra nyomtatunk... Kétszáz könyv elkészítéséhez háromszázezer darab papír kellene. De miért is beszélek ennyi könyvről, amikor csinálhatnánk egyetlenegy is? Hosszú folyamat során jutottunk el a kétszáz példány tervéig. Egyetlen könyv kinyomtatása is horrorösszegbe kerül, ha pedig egy könyvért ennyit dolgozunk, akkor már mindegy, hányat nyomtatunk. Kétszáz oldal négy-öt óra hossza alatt megvan. Építettem egy vízimalmot, megtanultam a 16. századi technológiával lenrostot őrölni... Látom az arcán, hogy egyre inkább azon gondolkodik, nem gurult-e el ennek az embernek a gyógyszere. Nem, mert ha a holland ezt meg tudja csinálni, akkor én is. Az első nyolcszáz papírt én merítettem.
 – Miért kell ezt önnek csinálnia?
 – Ez nem egy vallási közösség ügye, nemcsak a lutheránus vagy a református egyház ügye, hanem az egész magyar népközügye. A vízolyi Biblia olyan tökéletesre sikerült, hogy ha fogcsikorgatva is, de még a katolikusok is elfogadják. Négy-százhuszonöt éven keresztül ez a könyv óvta meg a magyar nyelvet. Mi most olyan

szépen beszélünk, mint eleink. Csak összehasonlításképpen: William Shakespeare művei is ekkor készültek, de azokat csak az tudja elolvasni, aki ismeri az óngol nyelvet. A mi nyelvünk alig változott. Ha bárhol felütjük a Bibliát, a szöveg tökéletesen értelmezhető, gyönyörűsége senki szép szófordulatokkal. Csodálkozom rajta, miért is kellett ezt megváltoztatni. Jó, az imholok és valák kivételek, de a többi tökéletesen tiszta magyar beszéd. Ez a könyv több mint háromszázhusz kiadást ért meg. Ezért nem akarom a munkánkat

Szenzációnak számított, hogy az eredeti eszközökkel, az eredeti technológiával, az eredeti nyomdában újranyomtatjuk a Bibliát. Sehol másutt nincsen még egy ilyen.

egyetlen vallási közösség alá becsatornázni, hanem azt szeretném, ha egy társadalmi összefogás mintája lenne.

– Gondolom, sokan voltak, akik csóválták a fejüket, és hitetlenkedtek, hogy meg tudja-e csinálni a kétszáz Bibliát...

– Végigéltem a lelki gyötrődéseket, a szakmai kihívásokat, a megaláztatásokat. Évekig öntöttük a betűket, készítettük a papírt. Amikor elkészült tavaly az első könyv, akkor elcsuklott a hangom, és meghatódtam. Károlyi Gáspár megváltoztatta a nevét. Eredetileg Radics Gáspárnak hívták, Nagykarolyban született, felvett neve

ezért Nagykarolyi Radics Gáspár lett, de azt hosszú lett volna kiírni, ezért takarékoskodván a lúdtollal, elhagyta. Ráadásul azt is írja, hogy a szolgatársai által „gyötretve” volt. Rájöttem arra, hogy engem is mennyien megpróbáltak lebeszélni, mennyi kicsinyhitű állt mellettem. De Luther is azt mondta: „Egy ügy nagyságát az ellenségeinek a száma méri.” Így van ezzel a munkával is. A *National Geographic* magazin 2011. decemberi címlapján ott szerepelünk. Szenzációnak számított, hogy az eredeti eszközökkel, az eredeti technológiával, az eredeti nyomdában újranyomtatjuk a Bibliát. Sehol másutt nincsen még egy ilyen. Sokáig könyörögtem az egyháznak, az államnak, hogy segítsenek a költségek viselésében, de nem segítettek. Oda akartam adni nekik a kétszáz Bibliát, mert nekem elég a tudat, hogy képesek vagyunk arra, amire négyszázhuszonöt évvel ezelőtt képesek voltak a testvéreink. 2017-ben ötszáz éves lesz a reformáció. Kértem, hogy ajándékozzák oda a Bibliákat a gyülekezeteknek, a lelkészeknek. Mit fognak adni ajándékkul az idelátogató méltóságoknak? Egy üveg tokaji aszút? Hát nem szebb egy Biblia? De az állam nem adta meg a támogatást. A kétszáz könyv kinyomtatása, a nyomda visszaépítése, a papírmalom létrehozása tíz évvel ezelőtt kétszázmillió forintba került. A legvége az lett, hogy mi magunk kezdtünk támogatókat gyűjteni egy kulturális egyesület keretében. A mai napig ötvennégy ember támogatott bennünket, és 2017. október 31-én át is vehetik a könyvet.

– De ha nem lesz meg a kellő számú támogató, akkor mi lesz?

– Nem tettem le arról, hogy kétszáz könyv lesz! Számos lehetőséget gondoltam át. Nem adom el a Bibliát, nem könyvvel kereskedem, nem kufárkodom. Most azt a kétszáz támogatót keresem, akinek fontos az, ami ebben a vízolyi nyomdában zajlott, fontos a történelmünk, a vallásunk, a magyarságtudatunk. A könyvet ajándékkul, örök hálám jeléül adom, az idők végeztéig való megőrzésre. Minden pénzünket erre áldozzuk, visszább fogtuk más irányú dolgainkat.

– Hányan vesznek részt a munkában?

– Azt mondom, hogy ma már több mint nyolcszázán vagyunk ebben a munkában. A betűket örökbe lehet fogadni. Az örökbefogadók felkerülnek a dicsőségfalra, örök emlékére annak, hogy példát adtak az utánuk következőknek. De az ezerkétszáznegyven oldal nyomdai előkészítését is örökbe kell most adnunk. Ezeknek

a felajánlóknak köszönetképpen odaadjuk a kefelenyomatot, az első értékelhető lenyomatot keretben, viaszbélyegzővel el látva. Ez a munka, azt gondolom, akkor is el fog készülni, ha én nem leszek. Semmi sem állíthatja meg. Önjáró tud lenni. Amikor a végére érünk majd, nemcsak mi fogunk büszkén odaállni az Isten elé, hogy erre voltunk képesek, hanem azok is, akik erőt adtak.

– Ha elkészülnek a Bibliák, és kiosztja őket, akkor utána mi fog történni?

– Amikor elkészül a kétszáz könyv, akkor mindent megsemmisítünk, beolvasztjuk a kézzel öntött betűket, a verőtövet, öntőformát.

– Miért?

– Mert ezek csak eszközök voltak a célhoz.

– De mi a cél? Azon túl, hogy ez egy emberi teljesítmény, és megmutatja a világnak, hogy Daruka Mihály ki tud nyomtatni ennyi Bibliát...

– Az nem számít, hogy én, Daruka Mihály mit csinállok. Ami számít, hogy mi mindnyájan képesek vagyunk erre. Már sokan megkérdezték, hogy mit akarok ezzel. Csak azért csinálom, hogy „fényezzem” magam? Nem. Ennek így nincsen semmi értelme. Én nagyon jól tudom, mire vagyok képes. Itt élünk ebben a Kárpát-medencében cirka ezeregyszáz

éve, és hogy nem tudtunk elveszni, az annak a következménye, hogy olyan dolgokat tettünk, amelyek előrevitték a világot. Nem vagyunk teszetosza, buta nép, a jég hátán is képesek vagyunk megélni, csak akarnunk kell. Újból el kell jutni odáig, hogy emelt fővel nézzünk fel. Példát, utat akarok mutatni arra vonatkozóan, hogyan lehet olyan dolgokat készíteni, amelyek révén újra büszke nép lehetünk.

– Hadd kérdezzek egy személyes dolgot: az ön életében milyen szerepet játszik a Biblia? Forgatja-e a Szentírást?

– Sokáig egyáltalán nem érdekelt. 1957-ben születtem, a kommunizmusban, az 1956 utáni világban. A szüleim parasztemberek, aminek én nagyon örülök, és büszke vagyok rájuk. Mély gyökereket kaptam tőlük, ahogyan a nagyapám mondta: „Mi olyanok vagyunk, mint az akácfa, sohasem lehet kiirtani.” Sajnálatos módon a nagyapám által képviselt értékek megváltoztak, amikor a szüleim Miskolcra költöztek, és ipari munkások lettek. Csakhogy a vér nem vált vízzé. Katolikus vallású vagyok, bár nem úgy nevelődtem, de voltam elsőáldozó. Sokáig a vállalkozásom elterelte a figyelmemet, aztán egyik pillanatról a másikra összedőlt minden körülöttem. Hiúsági kérdés volt az, hogyan kerültem újra kapcsolatba a vallással és az Istennel. Rosszulesett nekem ugyanis egy megjegyzés, hogy még diplomám sincsen, így hát elmentem, és három év alatt levelező tagozaton elvégeztem a teológiát. Az órákon sokszor szájátva ültem, levegőt sem kaptam.

Aztán ez az egész lecsitult, és tisztázódott minden. Biztos, hogy van Isten. A Biblia első lapján az áll, hogy megteremtett bennünket a saját képmására, szabad akarattal. Mi magunk nem vagyunk többek, mint az Isten. Ha aszerint kezdünk el élni, ahogyan a Bibliában le van írva, akkor egyre közelebb kerülünk ahhoz a szellemi síkhoz, ahová mindenki szeretne eljutni. Nem az a fontos, hogy az ember olvassa-e naponta a Bibliát, hanem az, hogy a látóterében tartja-e a mondanivalóját. A Biblia jelentős része példabeszéd, több ezer évvel ezelőtti szellemségben született. Nem szó szerint kell ezt értelmeznünk. El kell fogadnunk, mindig nem lehetünk győztesek. A fennhéjázó, a problémákat megoldani képtelen ember egyszer észreveszi, hogy nem mindig csak az én a fontos, van más is, van más nézőpont is. Ez szerintem az istenhit.

• HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA



FOTÓK: KISS TAMÁS

Méltó végtisztesség

Száz éve hunyt el Görgei Artúr

Az evangélikus felekezetben megkeresztelt Görgei Artúr honvéd tábornoknak hosszú élet adatott: 1818-ban született, alig néhány évvel a napóleoni háborúk után, és 1916-ban hunyt el, amikor már javában zajlott az első világháború. Életének túlnyomó részét azonban külső, majd belső száműzetésben kellett töltenie – és elszenvednie, hogy egy nemzet árulójának tartják. Végül öregségében megélhette rehabilitálását.

Száz évvel ezelőtti halálát követően temetésével, a méltó végtisztesség megadásával a magyar nemzet legnagyobbjai közé emelte őt mint az 1848–49-es szabadságharc nagy hadvezérét.

Görgeit *(a tábornok nevét a szerző kérésére írjuk ebben a formában – a szerk.)* 1916. május 21-én Budapesten érte a halál, amint a korabeli lapok részletes tudósításaiból tudjuk. Megerősíti ezt a Deák téri evangélikus lelkesi hivatalban található halotti anyakönyv bejegyzése

is: tüdőgyulladás vitte el az idős tábornokot. Érdekes, hogy éppen Budavár általa vezetett visszafoglalásának évfordulóján hunyt el. Az Apáczai Csere János utca 17. szám alatti, ma is álló régi bérház második emeletén található szobájában, ahol a halál érte, még aznap felravalozták egy pamagra fektetve, testét lepellel borítva, mellé ibolyacsokrot téve, amelyet frissen hoztak Visegrádról; a tábornok ott töltötte életének utolsó évtizedeit, illetve annak nagy részét, többek közt kertészkedéssel.

A kondoleálók sorra érkeztek a gyászházhoz, illetve sokan virágokat és koszorúkat küldtek a részvét jeleként. Az első koszorút Jászai Mari küldte, akit Görgei mindig szívesen látott. A nagy színésznő aztán emlékiratában megírta találkozásait és beszélgetéseiket. Egy érdekes rész az emlékezésből: „Mikor újra meg újra megkérdeztem tőle: miért és hogyan bírja magán viselni az »áruló« nevet ártatlanul, végre így felelt: Hát azt hiszi, nem tettem ezzel határtalan nagy szolgálatot Magyarországnak? Mit gondol, mekkora önbizalmat öntött a magyarba annak tudata, hogy őt nem lehet legyőzni, hanem el kell árulni, hogy elbukjék? Nem acélozta-e ez a tudat a magyarokat az ötvenes évek dacos, merev ellentállására is? Látja, ezért érdemes volt mártírnak lenni, mint ahogy maga mondja.”

A gyászkoszorúk mellett több száz gyásztávirat érkezett Görgei családjához, közvet-



FOTÓ: ARCHIV

lenül szeretett sógornőjéhez, Görgey Istvánné Dedinszky Arankához. Az egyiket az ekkor Bécsben tartózkodó miniszterelnök, gróf Tisza István küldte, aki titkára, Latinovits Endre útján intézkedett a temetés módjáról.

Valószínűleg az uralkodó iránti tapintatból nem rendeztek a szabadságharcot végigküzdő, a magyar honvédsereg fővezéri tisztét is betöltő Görgeinek hivatalosan állami temetést, ezt a család intézhetette tehát. Ugyanakkor a magyar kormány kinyilvánította (ha kormányülésen nem is tárgyalta), hogy Görgeit a nemzet halottjának tekintik, hiszen a kormánytagok Tisza vezetésével nemcsak hogy jelentős számban vettek részt a temetésen, de a kormány a család rendelkezésére bocsátotta a Nemzeti Múzeumot a gyászszertartás céljára. Ennek 1916-ban már szimbolikus üzenete volt. 1861 óta ugyanis a nemzet múzeumának palotájában ravatalozták fel a nemzet nagy halottainak többségét: innen kísérték utolsó útjára többek közt Palóczy Lászlót, gróf Teleki Lászlót, Kossuth Lajost, Jókai Mórt és édesapja után húsz évvel Kossuth Ferencet is.

Görgeit végül az a Raffay Sándor (1866–1947) evangélikus lelkész, a későbbi neves püspök temette, aki két évvel korábban, 1914 tavaszán először az egykori kormányzó, Kossuth halálának huszadik évfordulója alkalmából rendezett gyászünnepélyen mondott nagy hatású beszédet (mely aztán nemcsak a sajtóban jelent meg, hanem külön is, 45 ezer példányban), majd bő két hónappal később ő búcsúztatta és temette a fiút, Ferencet, akit annak idején még Raffay szolgálati helyén, a Deák téri evangélikus



gyászbeszéde következett, amelyet e szavakkal fejezett be: „Görgei Artur, a te földi mártíromságod véget ért, a haza földje pihenésre vár, a nemzet kegyeletes érzéssel bocsát el a küzdők világából az örök-ké élők világába.” Kozma Andor költő, országgyűlési képviselő búcsúzott ezután az elhunyt tábornoktól. Ő beszédében – ha-

katonakul győzni. Lebegjen fölöttük a te hősi szellemed...”

Görgei Artúr utolsó útja a Kerepesi temetőbe (ma Fiumei Úti Nemzeti Sírkert) vezetett, ahol a fővárostól kapott dízsírhelyen helyezték örök nyugalomra. A sírba tétel előtt még Beöthy Zsolt irodalomtörténész, egyetemi rektor a család és a barátok nevében mondott néhány búcsúszót, majd Raffay lelkész még egy imát.

Görgei sírja körül több ezer gyászoló énekelt az Operaház énekkarával a Himnuszot. Köztük volt tizenkét öreg 48-as honvéd is, akik fővezérük koporsójának leeresztésekor tisztelgésre emelték kezüket. De nemcsak a nagy tábornok előtt tiszteltek, hanem a gyászszertartás után elsétáltak a Kossuth-mauzóleumig, ahol kalaplevéve imádkoztak. Görgei méltó temetésével és e szimbolikus mozzanattal végső válasz érkezett egy akkor már több évtizedes és sokszor feltett kérdésre: Kossuth vagy Görgei? – Kossuth és Görgei.

● DEBRECZENI-DROPPÁN BÉLA

.....
A szerző történész-levéltáros-szakmuzeológus, a Magyar Nemzeti Múzeum Központi Adattárának munkatársa, a Honismereti Szövetség elnöke

Görgeit végül az a Raffay Sándor (1866–1947) evangélikus lelkész, a későbbi neves püspök temette, aki két évvel korábban, 1914 tavaszán először az egykori kormányzó, Kossuth halálának huszadik évfordulója alkalmából rendezett gyászünnepélyen mondott nagy hatású beszédet.

templomban tartottak keresztvíz alá. Érdekes talán megemlíteni, hogy Raffay mondta a búcsúszavakat Herman Ottó, Mikszáth Kálmán, Tolnay Lajos, Madarász Viktor, Bókay Árpád, Szabolcska Mihály, Pekár Gyula, valamint Gömbös Gyula miniszterelnök felett is.

Görgei temetése 1916. május 25-én délután három órakor az evangélikus lelkészek bevonulásával kezdődött. Az Operaház férfikarának gyászéneke után Raffay

sonlóan a korabeli újságok megemlékezéseihez, kommentárjaihoz – már konkrétan utalt az éppen zajló világháborúra is, a következőképpen fogalmazva: „A hozzád méltó katonás végtiszteltetés nem is itt van, ahol kiszenvetted tetemedet álljuk körül. Ma túl határainkon dörögnek az ágyuk, ropognak a puskák, s szuronyszegezve rohannak diadalra hazájukért küzdő vitéz magyarok. Azok unokái, akiket te tanítottál meg katonakul harcolni s igazi

Jegyzetlapok

Napló, 2016

Fáradt évszázadok. Az időszámítás önkényes dolog. Lehet esztendők múlása, napok és hónapok vonulása, de az igazi változás bennünk zajlik, és kint a természet körforgásában. Lepergett a 20. század: szép volt és szörnyű, háborúkkal és véres pusztulásokkal. Az új évszázadban rövid nyugalom után újból föllobbantak a gyűlölet lángjai. Az ezredfordulón az emberséget kételkedés töltötte el. Új értékrend született, magukba zárkózott közösségek, menekülő földrészek. Mi adhat reményt ebben a süllyedő világban? Krisztus hitének örök, áradó üzenete segíthet. Jézus tanítása változatlan fényvel mutatja az utat! Nincs más lehetőség, mint keresni egymást, a jó pásztort és megérteni: mindannyian Isten kezében vagyunk.

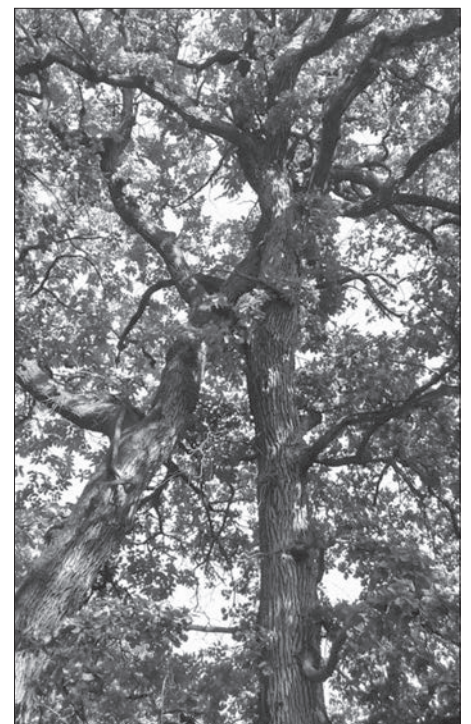
Búcsúzó. Éjszakai képek a tajvani földrengés utolsó napjairól. A toronyházak tört betonfalait bontják. Élőt már nem találnak, a halottakat szedik össze a tonnás törmelék alól. Megáll a hatalmas markoló, a vezető kiugrik, és szalad a közelbe. Nem tud beszélni, elnémulva integet: „Gyertek gyorsan.” És összeverődik nyolc-tíz férfi, állnak és sírnak: két fiatalet találtak. Összeöllelkezve haltak meg a váratlan kőomlásban! Most indultak volna el az életbe, te-le tervekkel, és egy pillanat alatt minden semmivé vált.



Fákat segítő fák. Az elmúlt évben többször is felfedeztem erdei barátokat. Kiszáradt, dőlni készülő fenyőhöz a szomszédai erős ágakat növesztettek. A földből kinőtt vesszőtől a tölgy jobbra „fordult”, hogy kapjon egy keveset a tavaszi napfényből. A hatalmas nyárfa csúcsán már csak néhány levél hajt ki, virágzik faközölddel. Új felfedezések után kérdezem is magamtól: ki figyel ezekre az apró rezdülésekre? Az alig látható, rejtőző titkokra? A természet gondjára bízott fákra, a sűrű bokrokra? Talán a szorgos harkály járja az erdőmélyeket, hogy hírt vigyen a derengő homályról.

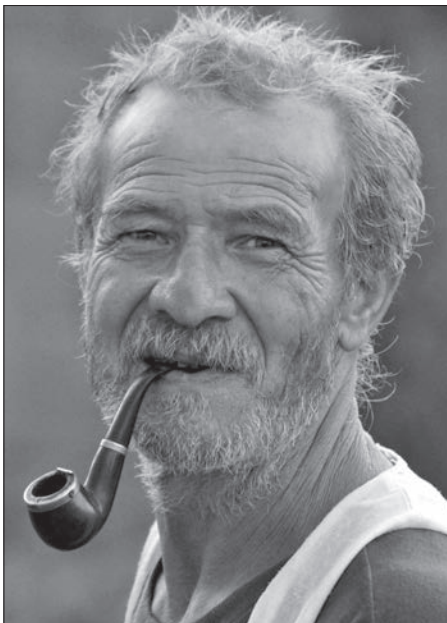
Magányos bicikli. A keresztút közepén árválkodik. Váza vastag lakattal lezárva, hátsó kerekét is erős lánc védi. Az első nincs meg, azt magával vitte a gazdája. Nézem a közeli áruházat: acéldrót karika a nagykapun, riasztóberendezés. A bejárat felett lámpa ég, bent hideg neonfények világítanak, hogy senki se merjen betörni. Barátomnál meglepetések várnak. Mire kinyitja az ajtót, háromszor hallom a záruk nehéz csattanását, sőt a keresztvas döngését is, ahogy leér a parkettára. Mondja odabent, forró kávé mellett: errefelé ez természetes. A legtöbb helyen kívül sűrű rács van, így mindenki szabad rabnak érezheti magát.

Schéner Mihály. Az utolsó találkozásakor arról beszélt, milyen jó evangélikusnak lenni. És dolgozni fáradhatatlanul, hogy leülhessen J. S. Bach és Weöres Sándor asztalához. Büszke volt Békéscsabára, az evangélikus gimnáziumra, ahol egy életre való muníciót kapott. A kezdeti útkeresés után senkivel össze nem téveszthető életművet teremtett. Festmények, fém- és faplasztikák, színes textilek, kerámiák, játékok különös együttesét. Schéner sokoldalú és virtuóz művész volt, aki egyfajta szintézisre törekedett. Néhány cím a sok közül, jelezve ezt a kavargó világot: *Szent Mihály-napi játékok*, *Vásároszók*, *Hinta-palinta-huszárok*, *Pettyes kakas*, *Posztókotlós*, *Pandúr a betyárok kezén*, *Subás pásztorok*, *Bohóckocsika...* Nagy öröm, hogy a békéscsabai Meseház kiállította fontosabb műveit. Humor és fantázia mindenütt, úgy éreztem, huncut férfi ez az örökifjú festő, aki a halálon át is üzen képeivel. Töprengő és gondolkodó. És nemcsak felnőtteknek, hanem a gyerekeknek is szól ez a hívás. „Schéner, e töprengő, építő, gyötördő és boldog magányos művész – írta barátja, Juhász Ferenc – az Ember-Kéz titkait kutatja, formálja őt százezer alakban [...]: s e kezekben ott az emberi minden és ott a csillagzó világegyetem...”

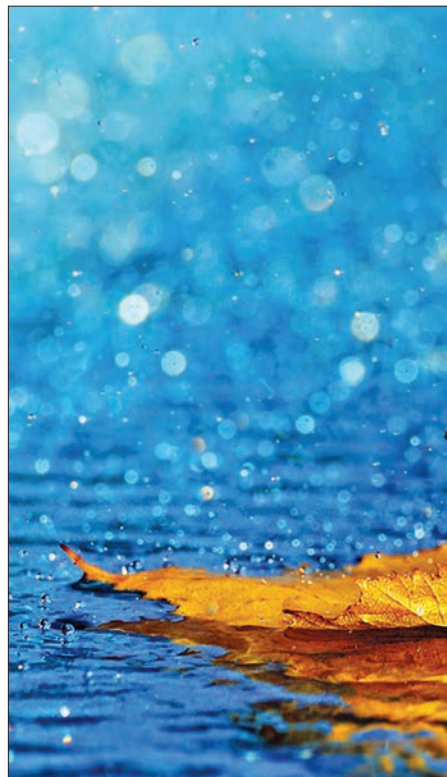




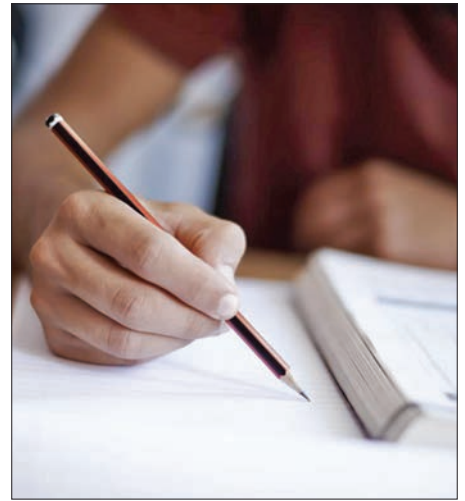
Árvíz. Felhőszakadás. Hömpölygő vízben fuldoló falvakat látok. Pincéből lapátolják az iszapos sarat, szobákból hordják ki az átázott bútorokat. Valaki az újabb esőről beszél, és régi igazságát panaszolja: az emberek nem takarítják az árkokat. Van, ahol nem is látszik, mindent benőtt a fű, teledebálva sokféle szeméttel. Az átereszekkel nem törődnek, nincs a zúduló folyamnak medre. A polgármester minden ősszel kihirdeti a közös munkát, de alig mozdul valaki. „Mi közöm hozzá” – mondja morogva egy erős fiatalember, és elsiet nyikorgó biciklijén. Emlékszem, sokat ellátogattam a dunántúli Lajoskomáromba, a régen látott rokonokhoz. Augusztus elején mindenki az iskolánál szorgoskodott; egy világos tornatermet is felépítettek. A fásasztó munka után bográcson, csípős halászlé is főtt, utána foszlós kalács, diós kifli került az asztalra. Ropogott a szikrázó tűz, az emberek késő éjszakáig beszélgettek.



Zika-vírus. Egyre vészterhesebb híreket hallok: terjed, szedi áldozatait, feltartóztatni nem lehet. A betegek száma a több milliót is elérheti! A vírus terjesztéséért felelős szúnyog Európában nem jellemző, országunkban egyáltalán nem fordul elő. Az illetékesek, mint mindig, most is bénák, az Egészségügyi Világszervezet egyelőre csak riasztó adatokat közölt. Az utóbbi hetekben gyakoribbá vált az újszülötteknél diagnosztizált kóros kissejűség. Brazíliában félnek az emberek; a kormány lebecsüli a veszélyt. Inkább a közelgő nyári olimpiáról beszél. A pénzről, a nagy üzletről, a turisták elszállásolásáról. Az elnöki ügyek minisztere szerint akkorra már elmúlik a fertőzés, el is felejthetjük az egészet.



Tavaszi séta. Reggel a Dániel úton megyek, sietek a buszállomáshoz. Látom, az Óreg (mindenki így hívja) már ott van az átjáróban. Vödörrel, söprűvel a kezében vándorol az ébredő kertek előtt. Lapáttal felszedi a kutyaürüléket, az eldobált szemetet, a fém sörösdobozokat. Megy tovább, nézelődik, az iskolához vezető lépcsőjáratnál megerősíti a mozgó lapokat, lefűrészelet a letört faágat. Mindennap jön, keres, kutat, szépíti a nagyváros apró szegletét. Látszatra semmi az egész. Sokan gúnyolódnak vele, de ez nem zavarja. Teszi a dolgát. Valamikor erdőmérnök volt a Mátrában, majd újságot szerkesztett. Most vénségére kis házat épített a nagy mögé: két unokájának átadott mindent, és figyelte az életüket.



Gyerekszáj. Olvasom az európai gyerekek dolgozatait, érdekes fogalmazásait. Egy spanyol tanár ötletéből kerekedett ki a különös, vidám gyűjtemény. „A Bibliát Gutenberg találta föl” – írta egy olasz fiú. „A középkorú lovagok a tornákon mindig egy hölgyet tűztek maguk elé” – ezt egy görög diák vetette papírra. „Nyáron nő a kalapos gomba, télen a kucsmagomba” – így egy szegedi iskolás. „A nemzeti iskolákba többajkú tanulók járnak.” És még egy a hatalmas választékból: „A görög ábécé kezdete: alfa, béta, céda...”

Dávid éneke. „Hogyan zeng Károli Gáspár 400 éves szava – írta Márai Sándor –, hogy zúg és zsong: »Mert a halálnak hajjai vettek vala engemet környül...«” Micsoda mágikus erejű mondatok, ódon-szép sorok! Nincs senki ma, aki a szónak ilyen tűzével tudna írni, mint ahogyan Dávid szólt akkor vagy Luther a 16. században. A költők újat akaró törekvései, írók hosszú szövegei észrevétlenül elhamvadnak az élet parazsában. Marad a porhamu, s azt is elfújja a szél.

Ezer év után. Az 1054-es egyházszakadás óta először találkozott egymással a katolikus és az orosz ortodox egyház feje, Ferenc pápa és Kirill pátriárka. Évek óta tervezték ezt az eseményt, de nem tudtak megegyezni a helyszínről. A történelmi jelentőségű találkozó Kuba fővárosában zajlott, a repülőtér feldíszített „szobatemplomában”. Azért történt így, hogy senkit ne érhesen vád: politikai célok vezérlik. A két egyházi vezető által a megbeszélés végén aláírt közös nyilatkozat egyik szép gondolata: „Kívánjuk, hogy világunkban, mely nemcsak szavakat, de konkrét tetteket vár tőlünk, e találkozó a remény jele lehessen minden jóakaratú ember számára!”

• FENYVESI FÉLIX LAJOS

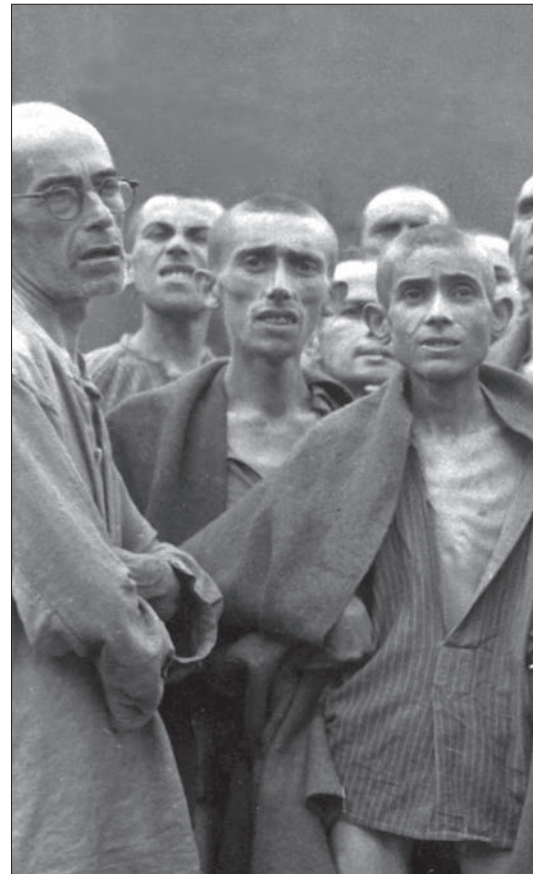
Pár mondat Gyóni Gézáról – sok mondat a Gulagról

2015 Magyarországon a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékéve volt. Hamar kiderült azonban, hogy ennyi idő kevés mindannak az átgondolásához és feltárásához, amit a hetven évvel ezelőtt megkezdett deportálássorozat és a szovjet rendszer táborvilága jelentett a Kárpát-medence magyarsága számára. Ezért a Gulag-emlékévet meghosszabbították, így hivatalosan 2017 februárjáig tart.

Hadifoglyok, málenkij robotosok, szabadságharcosok, forradalmárok, politikai elítéltek sírhantjai, valós és tán soha nem volt magyar sírok a távoli eurázsiai sztyeppéken, méltatlanul elföldelt, dróttal összekötözött, arccal lefordított holttestek, temetetlen és újratemetett halottak – erősen ragaszkodunk történelmünk e lenyomataihoz. Úgy tűnik, az élettelen csontok, a szélfúttá por és hamu, a gazzal benőtt sírok a nemzettu-

dat elapadhatatlan, eleven, életadó forrásaként csordogálnak a mélyben évtizedek, évszázadok óta.

Felkavaró történet a vashordóból készült abroncsban orosz földön eltemetett evangélikus papfiú, újságíró, költő Gyóni Géza földi maradványainak sorsa. A sírja körüli homályt e lap hasábjain kiválóan oszlató írást (Kő András: A Gyóni-rejtély, *Evangélikus Élet*, március 6.) olvasva legelőbb egy emlékirat mondatait jutottak eszembe: „Fürdés után vissza kellett



mennünk vagonjainkba. Utunk Omszkból Krasznnojarszkon vitt keresztül. Itt láttam azt a magyar hadifogoly-temetőt, ahová az első világháború halott foglyait temették. Állítólag itt fekszik Gyóni Géza költő, aki a »Csak egy éjszakára küldjétek el őket« című verset írta. Vajon megvannak-e még valahol a hadifogságban írt versei?»

Kovács Zoltán, az erdélyi születésű, Magyarországon tanult és felszentelt, majd 1943-tól Kárpátalján szolgáló református lelkész nem önszántából ült fel arra a szerelvényre, amelyről Gyóni Géza sírját köszöntötte. 1949 őszén huszonöt évre elítélt politikai fogolyként vitték Szibériába, hogy büntetését a Gulagon letöltse. Három hétig bámult ki a vagon ajtajának hasadékaiban – eddig tartott ugyanis az utazás a lemergi (Ivovi) elosztótáborból az Angara folyó menti, Bratszkhoz közeli munkatáborig. Közben sokadszorra leperregtek előtte a közelmúlt eseményei: hogyan nyomult be a Vörös Hadsereg 1944 őszén Kárpátaljára, és ebrudalták ki őt és családját hamarosan a nagyszőlősi parókiáról. Hogyan kebelezte be a szovjet államhatalom – a csatlakozást „támogató” népszavazási „eredményeket” lobogtatva – 1945 nyarán a területet. Hogyan fosztot-



ta meg 1949. februárban egyetlen tollvonással a kárpátaljai nem ortodox egyházakat ingatlanaitól – beleértve a templomaikat is –, és szüntette be működésüket. Hogyan tartóztatták le őt és közel százharminc paptársát, hogyan ítélték el, és ültették fel a rabszállító vonatra. Majd 1949 őszén a transzszibériai vasútvonal egyes állomásai következtek, köztük Novoszibirszk és Omszk. Utóbbin Gyóni Géza is áthaladt, amikor a krasznnojarszki hadifogolytábor felé tartott.

Rétegek

Rakódnak egymásra, egymás mellé a sírok, békességben pihennek már egymás mellett-felett az egykori háborús ellenfelek, hadifoglyok és hős, honvédő katonák, felszabadítók és megszállók – ki honnan nézi. Az első nagy háború halottainak csontjai felett porladnak a második világháború áldozatai. Mint Gyóni Géza 1917-ben ástott sírhalmán a Szentháromság temető temetőjei.

Rakódnak egymásra, egymás mellé a szavak – kitelepítés, deportálás, marhavagon, fejadag, csajka, éhezés, fagy, barakk, rabság, szenvedés, kínzás, megszégyenítés, túlélés, gyilkosság, halál –, közös

kulcsszavai a nyugati és keleti diktatúrák táborrendszereinek. Kísérteties hasonlóságok Dachau, Auschwitz, Mauthausen, Krasznnojarszk, Omszk, Vorkuta világából.

És rakódnak egymásra, egymás mellé a történetek – férfiaké, nőké, civileké, katonáké, papoké. Utóbbiak közül csak néhány név a fent idézett református Kovács Zoltáné mellett: az evangélikus Böröcz Sándor, a kárpátaljai görögkatolikus Bendász István, a római katolikus Harangozó Ferenc és Mészáros Tibor vagy Olofsson Placid bencés szerzetes. Mindegyikük Gulag-története a szovjet katonai bíróságok vagy a magyar politikai rendőrség előszobáiból indult, és a szibériai vasútvonalakon, a vakító fehér-ségű orosz hómezőkön, valamelyik urán- vagy szénbányában, erőmű-építkezésen, erdőirtáson folytatódott. Aztán mindennek vége lett, Kovács Zoltán hite szerint éppen a legfelülről elrendelt időpontban, mert „nem vezetett út hazafelé mindaddig, míg Isten meg nem készítette”.

Lágerbeli ökumené

Ők hazatérve mind megírták vagy elbeszéltek rabságuk történetét – ki vékony könyvecskében, ki vaskos kötetben. Különös, hihetetlen találkozásokról írnak. ▶

A Gulag mozaikszó a Lágerek Főparancsnokságát jelöli (Главное управление исправительно-трудовых лагерей – Glavnoje upravlenyje ispravityelno-trudovih lagerej). A szovjet NKVD (Belügyi Népbiztosság) a Szovjetunió területén két büntetés-végrehajtási intézményrendszert működtetett párhuzamosan. Míg a politikai foglyokat és a köztörvényeseket a Gulag táborai-ba zárták, a tömegesen elhurcolt hadifoglyokat (katonákat és civileket), illetve a „málenkij robot” címen tömegesen internált civileket a Gupvi (Hadifogly- és Internáltügyi Főparancsnokság) által felügyelt munkatáborokban tartották fogva. Bendász István említett könyvéről Mirák Katalin bővebben is írt „...esetleg jegesmedvéket legeltethet...” – Egyházüldözés szovjet módra Kárpátalján – Gondolatok Bendász István *Öt év a szögesdrót mögött* című könyvének széles margóira (<http://www.evangelikus.hu/egyhaziuldozes-szovjet-modra-karpataljan>).

Szinte összezsugorodni látszik az irdatlan méretű Szibéria, mert a fogság éveiben a szovjet büntető intézményrendszer átláthatatlan rengetegében rendre ismerős paptársakba botlottak. Szinte körkörös a hivatkozások sora, a szálak hihetetlen módon érnek össze...

Mindegyikük felidézi legalább néhány kárpátaljai és más oroszországi görögkatolikus pap alakját. Velük igen nagy számban lehetett találkozni akár az ungvári vagy a lemergi börtönben, akár a szibériai táborrengetegben. Kovács Zoltán Omszkban akadt össze például a felsőveresmarti Bendász István atyával. „Még most is számban van a finom vacsorád íze” – idézte fel első, majd tíz évvel korábbi találkozásuk emlékét, amikor a szibériai fagyban végre újra egymásra ismertek.

A kárpátaljai görögkatolikus papokat Olofsson Placid atya is felemlgette. Egy 2001-ben tartott előadásában – jóval megelőzve a későbbi évtizedek minden óvatos elméleti-teológiai közeledését – a Gulagon a gyakorlatban már kiválóan működő ökumenizmusról is beszélt. Rabtársával, „N. Sanyi” evangélikus lelkésszel például szó szerint megfelezték – kettétépték – a rendelkezésükre álló egyetlen Bibliát, hogy minél több társuk olvashassa. „Megírta a memoárjait, még kéziratban elküldte nekem, azóta meg is jelent nyomtatásban” – emlékezik a bencés pap „N. Sanyi-

ra”. Mi azonban tudjuk – a monogramtévesztés ellenére is tudnunk kell! –, hogy nem lehet szó másról, mint B., azaz Böröcz Sándorról, az 1949-ben huszonöt évi kényszermunkára ítélt és 1955-ig a szibériai Vorkután raboskodó körmendi evangélikus lelkésről. És *Kiáltás a mélyből* című könyvéről, amely nyomtatásban 1993-ban jelent meg először.

Krasznojarszktól Mordóviáig

De Böröcz Sándor Gulag-memoárjában megvan a történet „ellenpróbája” is. A szerző a számtalan találkozás közül kiemelte: „Három anyaországi római katolikus lelkész is volt velem Mordóviában. Ott találtam egy szerzetes-tanárt, aki a soproni bencés gimnáziumban tanított. Szerzetesi nevén: Placid. Dr. Olofson [sic!] Károly. Tizedik évétaposta rabsorsának. Ott ismertem meg újra dr. Harangozó Ferencet és Mészáros Tibort, akik a neukircheni fegyházban 1949-ben »tüntek el« előlem.” Kicsi tévedés itt is – Placid atya pannonhalmi tanár volt –, de évtizedek távolából mindez a lényegét egyáltalán nem érintő apróság csupán.

Az „újra megismert” dr. Harangozó Ferenc csendlaki plébánost szombathegyi letartóztatása után (úgy, mint jó fél évvel később Böröcz Sándort), 1948-ban az

ausztriai Badenbe vitték, ahol (úgy, mint Böröcz Sándort) a szovjet katonai bíróság huszonöt évi kényszermunkára ítélte. Ezután Neukirchenben raboskodott, méghozzá egy cellában Böröcz és Mészáros tiszteletessel. Onnan a lemergi elosztótáboron keresztül a szibériai Tajset lágerébe vitték. Csak néhány hónappal előzte meg Kovács Zoltánt és Mészáros Tibort... És 1955-ben, a szabadulás után már hazafelé tartva, Mordóviában, az utolsó táborban újra összekerültek a hajdani ausztriai zárkatársak: Harangozó Ferenc, Böröcz Sándor és Mészáros Tibor.

Mintha messze távolodtunk volna Gyóni Géza krasznojarszki sírjától... De nem, a felidézett találkozások mind ugyanott, a szovjet birodalom hatalmas eurázsiai térségében, a Gyóni-féle hadifogoly-temető „közelében” zajlottak.

A költő neve Böröcz Sándorban is elevenen élt fogsága idején: „Eszembe jutott 1942. március 15-ike, amikor vadosfai káplán koromban elszavaltam Gyóni Géza »Csak egy éjszakára« című költeményét, mert mást nem tehettem az esztelen háború ellen, és amely szavalatot, illetőleg költeményt az élők még mindig emlegetik.”

Gyónit nem felejtették a Gulagra tartók, és a mai emlékezők is emlegetik. Mert a szálak előbb-utóbb csodálatos módon összeérnek...

● MIRÁK KATALIN



Emlékfoszlányok

1945 január 1-jén (új-év napján) dobolt a kisbíró: minden férfi tizenhétől negyvenöt évesig, nők tizennyolctól harmincéves korig jelentkezzenek a községházánál, melegen felöltözve, egy váltás ruhával, takaróval és kétheti étellel. Most Szekszárdra visznek. A férfiak majd lövészárkot ásnak, a nők pedig a kórházban fognak dolgozni.

Nekem azt mondták, vigyem el a kisgyereket megmutatni – még egyéves sem volt –, akkor én itthon maradhatok. Édesanyám elkísért. Mikor odaértünk, még csak öt-hat személy volt ott. Egy idősebb bácsi, aki sokáig orosz fogságban volt az első világháborúban, és jól beszélt oroszul, tolmácsolt nekem. Az orosz tiszt azt mondta:

– Mondjon valakit, aki maga helyett elmegy, akkor hazamehet.

De hogy tehettem volna ilyesmit? Kit küldjek magam helyett?

A tiszt megkérdezte:

– Ki jött magával?

– Az édesanyám – válaszoltam.

– Majd ő vigyáz a kisgyerekekre.

Édesanyám akkor negyvenhárom éves volt. Hazavitte a kisgyereket, és utána hozta a batyut...

Nyolc-tíz nap rettenetes körülmények között telt el. Kivittek bennünket az álmásra, kiegészítettek egy szerelvényt velünk. Az én rokonaim, földiek, itt maradtak a Don környékén, de én eljutottam az Urálig, még néha túl is rajta. Itt már vegyesen voltunk, a vagon egyik oldalán nők, a másik oldalon a férfiak. Alul meg fent priccsen, hogy hányan, már nem emlékszem, de sokan.

Ez volt az út legnehezebb része. Nagy hideg volt, és nem volt fűtés. Csak néha kaptunk fagyos kenyeret és valami füstölt birka- vagy kecskehúst, ez is csonttá volt fagyva, és ritkán még egy kis vizet. Az éhséget jobban el lehetett viselni, mint a szomjúságot. Dér volt a nyílásokon, azt nyalogattuk. A gyengeségtől már enni sem kívántam, csak a szomjúság, belső láz gyötört.

1946 vége felé már mindenki el volt keseredve. Rég vége a háborúnak, és néha olyan hírek jártak, hogy soha haza nem mehetünk. Sokszor elmentem a bácsihoz, akit hazulról ismertem. Mindig jó hírekről számolt be: rövidesen az asszonyok hazamehetnek, újra egy betegcsoport megy, és más hasonló, vigasztaló szavakat mondott. Tetszett, de a végén sírógörcsöt kaptam. Ezek mind álmok és rémhírek. Soha nem mehetünk haza. Jobb volna, ha reggelre elaludnánk, elég volt a szenvedésből.

– Soha nem hiszel el nekem semmit – mondta –, pedig nekünk haza kell mennünk, és megyünk is! [...]

A nagy hideg, a rossz körülmények, a bizonytalanság, a honvágy rettenetesen gyötört. Már nem lehet elviselni ezt a fájdalmat. Ekkor eszembe jutottak a bácsi szavai. Erősnek kell lennem, hiszen otthon sokan várnak rám: a gyerekek, édesanyám, talán a férjem és édesapám is. Teljesen tanácstalanok voltunk. Akinek nem volt hite, az bele is halt. Sok példa volt rá.

Hajnal felé érkeztem a mi kis falunk álmására. Nem várt senki. A párt és a Vöröskereszt értesítette a családomat, hogy útban vagyok, de hogy mikor érkezem, arról nem. Körülnéztem az irodában, nem ismertem senkit, így útnak indultam szomorúan a fakofferrel és a kis cuccommal, de most már sírva.

Mi a falu elején laktunk, most is az első házba kellett, kellett volna betérni. Szeptember 12-ét írtunk 1947-ben. [...] Az ablak nyitva állt a nagy meleg miatt. Bekopogtam.

– Jó reggelt! – köszöntem.

Valaki visszaköszönt:

– Jó reggelt! – idegen kiejtéssel.

Megijedtem. Levegőt vettem, és azt kérdeztem:

– Itt ki lakik?

– Hidasi.

Rákérdeztem:

– Hidasi? – ekkor már nagyon sírtam.

Most ő kérdezte:

– Maga kicsoda?

– Én e ház tulajdonosának a lánya vagyok.

A hideg rázott, féltem, úgy éreztem, mintha most Magyarországról a Szovjetunióba érkeztem volna. Hirtelen nem értettem az egészből semmit. Mi történhetett itt? Csak annyit szólt ki az ablakon:



– A férje meg a családja valahol Tolnanémedin laknak.

Tolnanémedi magyar község körülbelül tizenöt kilométerre tőlünk.

Ekkor a házban minden helyiségben világosság lett, de be nem hívtak. De nem is mentem volna, annyira féltem. Még azt megkérdeztem:

– Hidegkúti ki lakik még a faluban?

– Már senki – válaszolta.

Részletek néhai RAUCH ILLÉSNÉ

SCHMIRMUND ERZSÉBET emlékezéséből

Tavasza a bakonycs

A Súr-Bakonyalján, a Gaja patak völgyében búvik meg a korábban Veszprém, 1956 áprilisától Fejér megyéhez tartozó Bakonycsérnye község, amelynek neve valószínűleg a szláv cserny, azaz fekete szóból ered. Ennek a páratlan szépségű tájegységnek a középkori eredetű falvait a másfél száz éves török uralom pusztította, néptelenítette el. A török idők elmúltával a vidék urai, a Zichy grófi család tagjai – bár katolikus nagybirtokosok voltak – ebben a szükséghelyzetben engedélyt adtak arra, hogy a Dunántúl e „puszta országában” szlovák anyanyelvű, evangélikus vallású jobbágyság is letelepedhessenek.

Abban, hogy Bakonycsérnyéből a magyar evangélikusság egyik kis végvára lett, közrejátszott egy későbbi esemény is: 1724-től Nyitra vármegyéből tömegesen menekültek el az ottani „eretneküldözések” elől a szlovák és a magyar evangélikus jobbágyság. De érkeztek családok – az ellenreformáció erősödése miatt – Csehországból, illetve Trencsén, Szepes és Liptó vármegyéből is.

Helyzetüket megerősítette a Zichy IV. János gróf és lutheránus jobbágyságai között 1746. október 1-jén megújított szerződés vallásszabadságukat garantáló pontja: „Amennyire az uraságok dispositióján állott, az praedikátorjuk is, békességben, valamint azelőtt, úgy ezután is békességgel megmaradhatnak.” Ezt a muszájbékességet azután alaposan megzavarta az, hogy 1784 tavaszán, amikor a csernyei gyülekezet tagjai belefogtak a kőtemplom építésébe, Zichy V. István gróf a türelmi rendelet érvényesítésének kellős közepén botjával ütötte-vágta, az állásokról lezavarta a kőműveseket, s bántalmazta a jegyzőt és a törvénybírókat is.

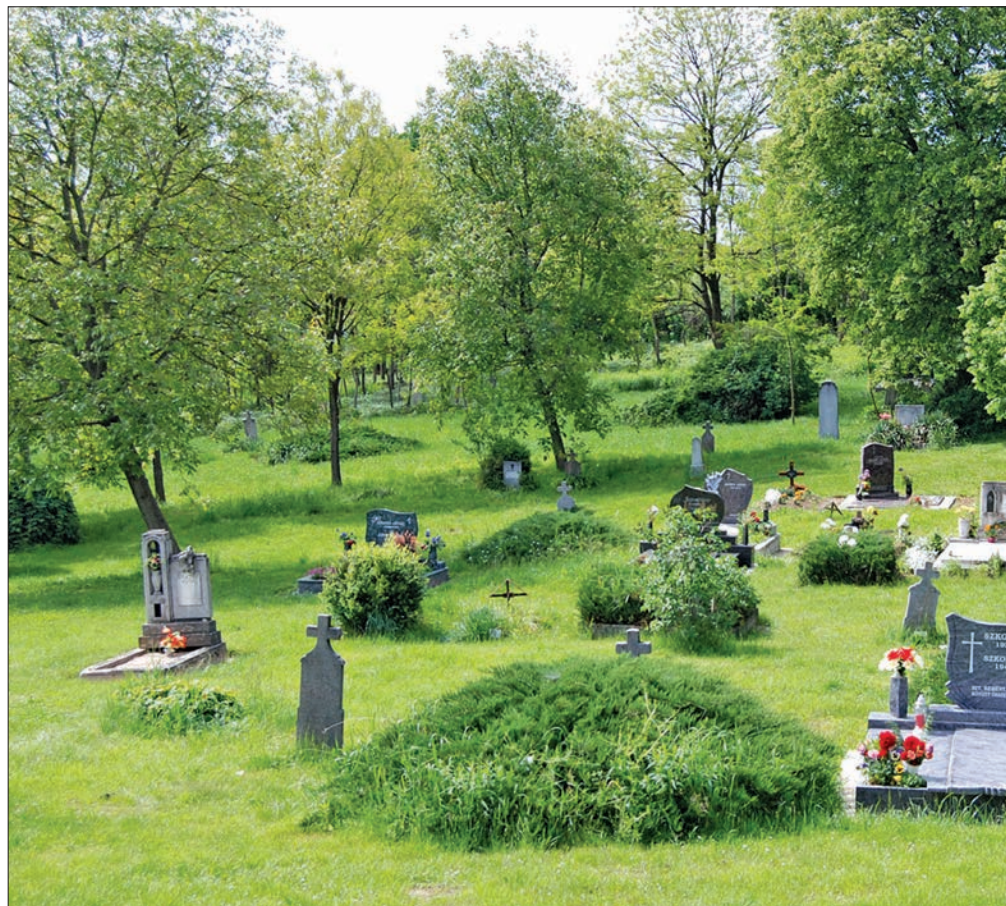
Az evangélikus kőtemplomot, a szomorú kezdetek ellenére, 1786 májusában mégis felszentelték. A megpróbáltatások azonban még nem értek véget: az 1810-es nagy erejű földrengés komoly kárt tett Isten házában és a parókiában, a templom egy időre életveszélyessé vált, s a torony is ledőlt. A másik komoly csapás az 1862. augusztusi tűzvész volt, amikor az orgonát és az anyakönyvet az akkori lelkész, Sztanó János és a gyülekezeti tagok életük kockáztatásával mentették ki a lángok kö-

zül. A megmentők között olvashatjuk kúrator Nochta János, Ábelai Dávid, Szok Pál, Molnár Ádám, Trenka Joseph és Joseph Emberger nevét...

Szlovákok, magyarok, németek; a település történetében fontos családnevek, amelyek sorra-rendre felbukkannak a Házsongárdhoz hasonlóan szép fekvésű, hegyre futó evangélikus temető sírkövein is. Ahol 2016 áprilisában Bakonycsérnye egyáltalán nem a fekete, nem a „cserny” arcát mutatta, hanem a napsütésben sugárzó, virágokkal ékeset és még itt, a holtak kertjében is életigenlőt.



A fürtös gyöngyike harsánykék kupolái, a gólyahír élénk sárgája, az utolsó ibolyák és az első nefelejcs meg a fehér virághabos sombokrok között számos ismerős névvel találkozhattunk. Olyanokkal, amelyek előfordulnak két mai, egyháztörténeti érdeklődésű és egyszersmind kul-



ernyei temetőben

túraszervező evangélikus lelképásztor, Zászkaliczky Péter (aki 1979–1989 között szolgált itt) és a jelenlegi lelkész, Szarka István esperes alapos és helyenként kifejezetten megrázó közös munkájában, a *Bakonycsernye történetében*.

Krónikájuk nyomán – amely egyben kis lelkészi és evangélikus tanítói archontológia, azaz történeti névjegyzék is – megismerkedhetünk a kezdetektől máig itt szolgálók életrajzi adataival s olykor némelyikük frappáns jellemzésével. Így az evangélikus temető egyik szokatlanul robusztus fejfája alatt nyugvó Povázsay György érdekes, ellentmondásos figurájával, aki lelkészi szolgálatával párhuzamosan mintagazdaként, de olykor bizony gorombán, parancsnoki módon igazgatta harminchárom évig a rábizott lelkeket. Ennek ellenére nagyon szép s a „múltat békévé oldó” gesztus az utókor részéről, hogy Povázsay nagytiszteletű úrral egy sírban nyugszik Cseplák István evangélikus tanító, továbbá felesége és hétesztendőskorában meghalt kislányuk, Ibolyka.

Ez a falusi evangélikus temető ugyan nem olyan nemzetközi hírű „Isten szán-



FOTÓK: KADLECSIK ISTVÁN

tóföldje”, mint Áprily Lajos híres tavaszi versének Házsongárdja vagy – felekezetten belül maradván – a hallei Gottesacker, mégis méltó arra, hogy nyitott szívvel barangoljunk benne.

Találkozhatunk itt számos Nochta-sír-emlékkel a település és a gyülekezet egyik pillércsaládjának emlékezetére, azután egy anya-lánya közös sírral, amelyben Ábelai Erzsébet és leánya, Marek Judit nyugszik, továbbá Skrabák Mihály – korhadásában is gyönyörű – fejfájával, amelyről kőtársaihoz hasonlóan idő gyötörte állapotában is az ég felé mutat a kereszt. Kitüntetett helyen, két sorban, együtt nyugszanak egyenruhaszürke, egyforma sírkövek alatt a második világháború bakonycsernyei evangélikus halottai, egy világégés szomorú mementójául.

Végül vessünk egy pillantást egy végigbetűzgetésre alkalmatlan, mert jóformán megközelíthetetlen sírkőre, amely azért érdemli meg kiváltképpen is a figyelmünket, mert valósággal körbenövi egy mogyoróbokor, egy termő, élő, az élet-halál örök körforgását kiábrázoló „növényi metafora”.

Ha már metaforát, költői képet emlegettünk, úgy vélem, ideillik, ebbe a keresztterdős, templomtoronnyal szembenéző, hegyoldali temetőbe Weöres Sándor *Kereszt-árványkép* című, ritkán idézett, na-

gyon jelentős istenes versének négy sora. Azé a költeményé, amelyet alig egy órával sírkerti barangolásunkat követően idézett Szarka esperes úr, sokat segítve ezzel a látottak tömör összefoglalásában:

A kereszt felső
ága égre mutat,
nagy örömhírt tudat:
„itt van a te utad”

A Bakonban, a csókakői várban, Fehérvárcsurgón, Bodajkon, egyszóval a környéken barangolóknak jó szívvel ajánlható kirándulásaik szép ráadásaként – lelki turizmusként – a bakonycsernyei temető és a közeli evangélikus templom meglátogatása. Egy kis ráadás kapaszkodó után itt vár ránk a találkozás mindazok megszentelt emlékezetével, akik nélkül a mai gyülekezet virágzása elképzelhetetlen lett volna, s akiktől nagyon sokat tanulhatunk türelemről, szeretetről, a különböző anyanyelvűek, a nemzetiségek egymás mellett éléséről. Az pedig szívmengető ráadás, hogy a látvány jóvoltából legalább egy röpke időre ízelítőt kaphatunk egy Mikszáth-regény, a *Szent Péter esernyője* felvidéki temetőjének mesélő és mesebeli hangulatából, többnyelvűségéből – ezúttal du-nántúli és protestáns kiadásban.

• PETRÓCZI ÉVA



A csabai templom meg a földrengések

Békés megyében történt földrengésről a legrégebbi híradást tudomásunk szerint Tessedik Sámuel jegyezte föl, aki szerint 1746. november 12-én volt földindulás. Ennél nagyobb szenzáció volt a megyében az 1834. október 15-i erdellői földrengés: hatását Oroszán és Szarvason is érezték. A korabeli feljegyzés szerint „Békés-Csabán az evang. nagy, új székesegyház annyira meghasadt, hogy a bejárás megtiltatott” (Régi magyar megfigyelések, *Természettudományi Közlöny*, 1903, 585. o.). Ez a földmozgás a korabeli leírások szerint „több ezer forintra menő kárt okozott”.

A földrengés leírását Ecsedi Gábor református lelkész kéziratot időjárási feljegyzéseiben így találjuk: „1834. október 15-én reggeli 8 órára 35, mikor nagyon érezhető földingás volt, jött a zökkenő ingás itten északról-délre, az ágyból az embert majd kilökte és azokat, kiknek nyoszóják oldalra esett észak felé, ki is vetette, mikor a mozgást észlelve ki akartak kelni s a zökkenés elől ki nem ugorhattak. Volt ez itten körülbelül mindenütt ugyanazon időben és némely épületekben hasadást okozott. Tartott valami 5 másodpercig, az első zökkenés kisebb, a második nagyobb volt és a mozgás előtt s alatta az ébren lévőkhöz nagy gyomorémelygést okozott. Sokan észleltek már reggel 4 óra tájban is egy gyenge mozgást, de álomban lévén, nem bátorkodtak földmozgásnak magyarázni. Utána egyéb nem volt erős szélnél.”

Az evangélikus templomot néhány hónappal korábban, június 29-én, Péter-Pál napján avatták fel. A földrengést kedvezőtlen előjelnek tartották a csabaiak, akiknek a szívükhöz nőtt a nagy templommal szemben álló kisebb istenháza, és nem nagyon bíztak a hatalmas új épületben. Haan Lajos így írt erről: „A' köznépben valóban

meg van az a félelem, hogy ez a templom valaha öszve fog dőlni, sőt sokan éppen a félelemből valóban nem is mernek abba menni. Emlékszem még jól gyerekkoromból, hogy a' felső chorusrol egy ködmön leesvén a' falakon végig zuhogott. Ekkor valaki elkiáltotta magát, hogy dül a temp-



FOTO: KISS TAMÁS

lom. Nem kellett több a' népnek, nyakrafőre rohant ki, s nem maradt senki bent a' papokon kívül, még szerencse, hogy valakit agyon nem gázoltak. Már mióta én vagyok itt pap, szinte kétszer történt, hogy éppen midőn prédikáltam, egy koldust a nyavalya kezdett törni, s a nép azt hívén, hogy a templom dől, fele hallgatóimnak kirohant a' templomból.”

Ezért kelthetett pánikot az 1852. februári földrengés, amelyről a *Magyar Hírlap* Gerendási nevű levelezője így tudósított: „A lakokban az ajtók és bútorok

rögtöni megmozdulása, a földnek lábaink alatti ingadozása, a Körös partján a haboknak kifelé kicsapódása nem soká hgya bennünket kételkedni, miszerint ez földrengés. Lehetetlen volt azonnal az 1834-ki nagy földrázkódásra nem gondolnunk, mely a helybeli evang. ropant egyházat megingatá, hogy az ez által rajta támadt repedés annak használatát több hónapra veszélyessé tevő. A mostani gyöngye rezdülés következtében mindenki futott ki a szabadba, ki csak futhatott [...]. Az említett templom falai egy kissé, alig észrevehetőleg ismét megrepedeztek ugyan, azonban mégsem annyira, hogy komolyabb következményektől tartani lehetne.”

A földrengések ezután sem szüneteltek. 1866. március 16-án már az évi negyedik földrengést regisztrálták a csabaiak. 1869. május 27–28-án éjfél tájban Kétegyháza volt földrengés „erős földalatti zúgással, épületek ingásával, amelyre az alvók fölébredtek, és ijedtségben az utcára menekültek. Ijedtség kívül más baj nem történt”. (*Pester Lloyd*, 1869. május 29.) Ugyanez a földrengés a békéscsabaiakat is riogatta. „Irtózatossá moraj kelt a földgyomrából, mit heves földrengés követett, két igen erős és két gyöngébb lökést lehetett érezni egymás után. Jelentékenyebb kár azonban nem fordult elő, csupán néhány fal repedt meg, és a vámház omlott össze. edények és üvegek nagy mennyiségben törtek össze.” (*A Hon*, 1869. május 31.) Az üvegért, az edényekért fájta a csabaiak szíve, de a vámházat kevésbé sajnálták.

Ma már nem az ijedező tollforgatók tudósításaiból igyekszünk következtetni a földmozgások erejére, hanem pontos, műszerekkel, mérésekkel hitelesített adataink vannak, de azért még igaz a régi mondás: „Mégis mozog a föld.”

● SZIGETI JENŐ

Anyanyelvüként tanulják a táncot

Kalotaszegi táncbemutatóval kezdődött a Próféta a saját hazájában? című, Budapest XII. kerületének díszpolgárait bemutató beszélgetéssorozat május 17-i alkalmán a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének székházában.

colni, és valamilyen úton-módon mind-egyikük részt vesz a Csillagszemű tánc-együttes munkájában: vagy oktatóként (Mihály, a legidősebb), vagy akár fotók, videók készítésével (Sára a fotós, Mátyás az operatőr és vágó).

Magyarország egyetlen magántánc-szervezetének társalapítója elárulta, hogy bár felnőtteket is oktatnak, „hosszú távon gyümölcsözőbb gyerekeket tanítani”. Bár öt éves kortól indították volna az oktatást, mára már hároméveseket is fogadnak, ilyenkor ugyanis még mindenki alakítható, és még a kevésbé tehetségesek is nagy fejlődésen mehetnek keresztül. A gyerekeknek külön öröm, hogy a komoly szabályok mindenkire vonatkoznak, így az órán például tilos a rágózás, tépőzárazás, a beszélgetés, mobiltelefonálás – a gyermekeikre váró szülőknek is.

„Megérkeztem! Így álljon meg, egyenes háttal, büszkén, egészséges önbizalommal egy gyerek, bárhova belép, ne úgy, hogy »bocsánat, hogy élek« – mondta el Timár Böske a Csillagszeműek egyik fontos célját, majd rögtön hozzátette: – A gyerekek szeretik a szabályokat, persze ez nem egyenlő az értelmetlen szigorral. Akik itt tanulják a táncot, azok megismerik a gyökereiket, és tudják, hova tartoznak. A táncstudás mellett egészséges önbizalmat is szeretnénk adni nekik!” A Timár-módszernek a közösségbe való beilleszkedés, az alkalmazkodás képességének fejlesztése „csupán” pozitív velejárója, hiszen az oktatás alapját az énektanulás, a ritmusgyakorlatok és a táncoktatás jelenti – tudjuk meg. Akik itt tanulnak, már kiskoruktól elsajátítják a „magyar táncanyanyelvet”.

Timár Böske azt is elárulta, hogy a fiúkra általában sokkal több időt kell szánni dalszöveg- vagy táncoktatáskor is, ám a ráfordított idő sokszor nagyon is megéri a gyümölcsöt, és egy-egy fiú a profi táncosok közé is bekerül, mert remekül ráérez a dolgok ízére.



FOTÓK: BALCSA MÁTÉ

Timár Böske

És hogy mennyire nagy a siker, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy évtizedek óta tartanak kurzusokat Japánban, ahol egyetemisták és felnőttek tanulnak magyar táncokat, sokan és igen komoly sikerekkel. „A japánok, ha valamibe belekezdnek, azt komolyan is veszik” – mesélte Timár Böske. Kiváló táncosok születtek Japánban, akik évente egyszer táncművelésről is tartanak a szigetországban – tette hozzá.

A Prima Primissima és EuróPAS magyar táncdíjas együttes munkája pedig nemcsak Japánban, hanem szerte a világban, így a Kárpát-medencében is folyamatos; legfontosabb célja a kikoptott kultúra visszatartása, egyebek mellett Erdélyben, de Felvidéken is.

Fabiny Tamás az est zárásaként a 149. zsoltár szavait idézte: „*Dicsérjétek nevét körtáncot járva, énekeljétek neki dob- és hárfakísérettel!*” (3. vers) Hiszen a profán és a szakrális, éppúgy, mint az éneken, a táncban is összeér az Úr dicsőségére.

● KÉZDI BEÁTA



Fabiny Blanka és Károlyi Gergely

A Hegyvidéki Önkormányzat, a MOM Kulturális Központ és a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének összefogásával létrejött sorozat második vendége Timár Böske táncművész, a Csillagszemű gyermektáncegyüttes egyik alapítója volt, akit Fabiny Tamás evangélikus püspök és Illisz László, az Evangélikus Információs Szolgálat vezetője kérdezett a kerülethez való kötődéséről, a világhírű együttesről és az egyedülálló Timár-módszerről.

Már a beszélgetés elején a gyerekekre terelődött a szó. A Kossuth-díjas táncpedagógus, Timár Sándor felesége elárulta, hogy a kerületbe is azért költöztek, mert azt szerették volna, ha gyerekek szép nagy, kertés házban nőhetnek fel, közel a természethez, mégis a városban. A gyerekek – négy fiú és egy lány – természetesen mindannyian tudnak tán-

Jer, dicsőítsük Istent!

Interjú az Ez az a nap! alapító-főszerzőjével

Június 4-én ismét ezrek készülnek Isten dicsőítésére a Papp László Budapest Sportarénába. Az elmúlt másfél év-tizedben – a legkülönbözőbb felekezetekből – több mint negyedmillióan (!) vettek részt az Ez az a nap! alkalmain. A modern keresztény könnyűzene legjobbjaik közreműködésével zajló „megarendezvények” alapító-főszerzőjével, László Viktorral pünkösdi közelségében beszélgettünk.

2000-ben a „Felvonulás Jézusért” mottóval meghirdetett fővárosi megmozdulással kezdődött. Azután rá egy évre a Margitszigeten formálódott ki annak a – többnyire kora délutántól késő estig tartó – dicsőítő programnak a karaktere, amely 2002-ben ismét mintegy húszezer embert „csődített” a Kisstadionba, 2004-ben huszonötezer a Hősök terére, 2010 óta pedig évről évre megtölti a Papp László Budapest Sportarénát.

– Önt az *Evangélikus Élet* olvasóinak sem kell bemutatnunk, hiszen olyas-

mit sikerült elérniük, amire a történelmi egyházak – hazánkban – inkább csak áhítoznak. Hál’ Istennek, ez a tény nem irigységet, hanem testvéri kéznýtást eredményezett: 2007-ben a római katolikus egyház felkérte a városmisszió programszervezésére, néhány év óta pedig az Aliansz – Magyar Evangéliumi Szövetség elnökségének is tagja...

– Idestova húsz éve, tehát már az *Ez az a nap!* előtt elhívást kaptam a szervezőmunkára, a „vízre lépésre”. Úgy éreztem, hogy egy nagyobb rendezvénnyel – amikor ez-

rek imája és hite adódik össze – a megélt hit más szintjére juthatunk el. Hiszem, hogy az együtt éneklés és a közös imádság nemcsak sokak személyes életére, de az egyház és a nemzet sorsára is hatással lehet. Mind-szenty József bíboros vágya volt, hogy legyen egymillió imádkozó magyar. Talán még meg fogjuk érni, hogy ennyi magyar tud együtt imádkozni egy célért.

– Hadd gratuláljak internetes honlapjukhoz is, amelyet megint csak megirigyelhetne számos nagy egyház. De önök nem egyház... Hanem mi is? Hogyan határozzák meg önmagukat?

– Tizenhat év után talán nem nagyké-pűség azt mondani, hogy civil kezdeményezésünk valóban mozgalommá nőtte ki magát, jóllehet egy nagyon szűk kör imádságai bontakoztatták ki. Lényegében felekezetközi szerveződés vagyunk, amelyben a történelmi egyházak híveinek éppúgy helyük van, mint a kisebb egyházakhoz



tartozóknak. Mindazoknak, akik az *Apostoli hitvallás* alapján egy irányba, Krisztus nyomában kívánnak haladni. Az a célunk, hogy a Krisztus-hívőket – a zenén, a dicsőítésén, a közös imán és az evangelizáción keresztül – a számunkra kijelölt úton tudjuk együtt tartani, megerősíteni. Hogy mélyebben elkötelezzük magunkat Isten mellett. Hisszük, hogy ezáltal a környezetünkre is hatással lehetünk.

– Mivel az *Ez az a nap!* esetében a zenén keresztény könnyűzene értendő, ez azt is feltételezi, hogy a mozgalom célközönsége a tizen-huszonéves fiatalok. Jól gondolom?

– Akik tizenhat évvel ezelőtt huszonevesen kapcsolódtak hozzánk, azok ma – velem együtt – a negyedik ikzs körül járnak. Rendezvényeinken nyilván ma is markáns többségben vannak a fiatalok, de a könnyűzene ma már nem kizárólag az ifjak műfaja. Sillye Jenő, aki a katolikus egyházban az első között pendített gitárjával keresztény könnyűzenét, ma is ezt teszi, jöhet a hetvenhez közelít. De a lényeg nem ez. Mi a Szentlélek vezetését kérve évről évre azon dolgozunk, hogy az *Ez az a nap!* alkalma jó értelemben vett lelki feltöltődés legyen. És Istennek hála, sok ezer olyan résztvevőről tudunk, akik hitükben megerősödve, megújulva tértek vissza saját gyülekezetükbe. Mert természetesen nem célunk az eltérő felekezetű hívek identitásának megváltoztatása. Sokak számára lehet üdítő felfedezés, amikor rendezvényeinken különböző történelmi és nem történelmi egyházak képviselői adják egymás kezébe a mikrofont. Mi nem akarunk igazságot tenni abban, hogy teológiailag melyik felekezet látása helyesebb, hanem – mint egy ünnepre – szeretnénk összegyűjteni Krisztus követőit Istent dicsőíteni.

A rendezvényeinken fellépő együttesek minden egyes dala imádság vagy prédikáció. Ha elénekelünk, illetve meghallgatunk negyven olyan dalt, amely külön-külön is prédikáció, akkor zenés prédikáció az egész délután. De minden alkalommal hangzik prózában is Isten ígéje, minden alkalommal van megtérésre hívás és ösztönzés az odaszántabb hitéletre. Idén a bizonyágtételeknek is nagyobb hangsúlyt szeretnénk adni.

– *Ez az a nap!* csak egyszer van egy évben – hiszen az az a nap –, de az *Ez az a nap!* mint szervezőcsoport az év egészében tevékeny...

– Nagyon fontos, hogy a bennünk lévő talentumokkal folyamatosan szolgál-



FOTÓ: KISS TAMÁS

junk. Általában kéthavonta szervezünk „kisebb”, ötszáz és ezer közötti résztvevővel zajló dicsőítő alkalmakat az Akvárium Klubban, az A38 hajón vagy másutt. Többnyire ősszel is tartunk egy-egy nagyobb rendezvényt valamelyik sportszarnokban, és karácsony környékén is igyekszünk közvetíteni az evangéliumot.

– Ígérem, legközelebb a szervezés kulisztatikáiról fogom faggatni, de most arra lennék kíváncsi: mikor és milyen megfontolásból tematizálták az *Ez az a nap!* rendezvényeit a pünkösdi metaforáinak jegyében?

– Valóban, tavaly a víz volt, idén a szél, jövőre pedig a tűz lesz a rendezvény témája. Személy szerint nekem nagyon sokat jelent a Szentlélekkel való közösség. Mennybemenetele után Jézus nem hagyta magára követőit. Itt van velünk a Szentlélek, és – ha hívjuk – segítségünkre siet. Szerintem abban is a Szentlélek működik, hogy az *Ez az a nap!*-ra ennyi ember összegyűlik. Nálunk nem természetes, hogy tízezer ember meg tud mozdulni a hívásra, és ráadásul – még ha visszafogott áru is, de mégiscsak – megvásárolja a belépőjegyet, ami, valljuk be, keresztény közegekben nem megszokott. Másként persze nem tudnánk vállalkozni a szervezésre.

– Hiszen nincs központi kassa...

– Az bizony nálunk nincs. Meg is írtuk, amikor egy korábbi rendezvényünkön egy idős asszony csodálkozva kérdezte meg a gyűjtés elején: „Miért, hát nem a központból jön a pénz?” Nyilván megszokta, hogy egyházban a nagyobb szabású rendezvények költségeit az országos központ állja.

Nehéz volt megértetni vele, hogy itt most nem áll semmiféle „központ” a háttérben, és azoknak a testvéreknek az áldozatkészségén múlik minden, akiknek valóban fontos ez az összejövetel. De visszatérve a 2014-ben elhatározott koncepcióra, a pünkösdi metaforákra, úgy vélem, a jelképek, illetve példabeszédek a nem hívők számára is közelebb tudják hozni az evangéliumot. *Szomjas vagy* volt a tavalyi rendezvény címe, ezen azt taglaltuk, hogy amiként a víz lételeme a földnek, az emberiségnek létkérdés az „élő víz” forrásának megtalálása is. Idén a szélről szeretnénk ugyanígy beszélni. A dalokat is a fogalom köré válogattuk.

– Külföldi előadókkal is el lehet fogadtatni a koncepciót?

– Mivel ezen a napon senki sem „magát prédikálja”, hanem az Úr Jézus Krisztust, természetesen igen. Most is megkérdeztük a külföldi előadókat, hogy mi illeszthető be repertoárjukból a programba. A Jesus Culture-nek van például egy dala arról, hogy Isten szeretete olyan elsöpörő, mint a hurrikán. David Ruis *Zúg a szél a mennyből* című dalát viszont Pintér Béla éneklí majd, mert ez mindhárom pünkösdi metaforát magában foglalja, így ezt reménység szerint jövőre is elénekelhetjük. Három dalra ismét összeáll az East zenekar, Takáts Tamás éneklí a *Szél* című gyönyörű szerzeményt.

De mielőtt minden részlet kiderülne, szeretettel ajánljuk, jöjjenek el az arénába, és győződjenek meg minderről személyesen, éljük át együtt Isten ránk áradó szeretetét, kegyelmét. „A szél ott fúj, ahol akar...”

• T. PINTÉR KÁROLY



KÖTŐSZÓ
Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez, következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu



Szoba kiadó Budapesten. Csendes, szép szoba háromszobás lakásban kedvező áron kiadó! Két lány már dolgozó, keresztény albérlőtársat (lányt) keres egy háromszobás lakás egyik különálló szobájába. A lakás világos, felújított, teljesen felszerelt, szépen berendezett, a belvárostól kb. 10 percre, a 4-es metró vonalán, a XI. kerületben, csendes, szép helyen található. Bérleti díj: 35 ezer Ft/hó rezsivel együtt. Érdeklődni: 06-70/549-0728 (délelőtt, illetve 17 óra után).

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint 30 év referenciával. Bede László, 06-30/943-5089.

Az Evangélikus Középiskolai Kollégium felvételt hirdet a 2016/17-es tanévre középiskolások és általános iskolák felső tagozatos diákjai számára. Egyházi fenntartású kollégiumunk Budapest szívében, a Rózsák terén áll, és az ország minden pontjáról fogad diákokat. Hétfégen is nyitva tartunk folyamatos pedagógiai felügyelettel. Jellemzőink: könnyen megközelíthetők vagyunk a Keleti pályaudvartól és az Erzsébet körüttől is pár perc sétával; a főváros forgatagában nyugalmat, biztonságot nyújtunk; patinás, parkosított környezet; alkalmazkodunk az is-

kolai elfoglaltságokhoz; saját tanáraink segítséget nyújtanak a tanulásban matematika, történelem, magyar és egyéb tárgyakból; tartalmas kollégiumi életet kínálunk; szakkörök, érdekes programok; saját konyhánk napi háromszori étkezést biztosít; gondoskodó légkör és családias hangulat jellemzi az intézményt. A felvételi részletes tájékoztatás olvasható honlapunkon, ahol minden fontos információ megtalálható. Cím: 1074 Budapest, Rózsák tere 1.; telefon: 06-1/351-0522; e-mail: bpkollégium@lutheran.hu; honlap: Evangoli-rozsaktere.hu.

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány felvételt hirdet Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumába (1121 Budapest, Eötvös út 35.) református és evangélikus hallgatók számára. A felvételi időpontja: június 27. Információk a szakkollégiumról és a felvételi feltételekről a Profesz.hu honlapon vagy a 36-1/391-9050-es telefonszámon hétfőtől csütörtökig 9–13 óra között. A jelentkezés beérkezési határideje június 15.

A Szehlo Gábor Evangélikus Iskola (1183 Budapest, Kossuth tér 2.) testnevelő szakos pedagógusokat keres a 2016/2017-es tanévtől. Jelentkezni önéletrajzzal és motivációs levéllel Vicziánné Salla Ildikó intézményvezetőnél a szehlo.titkarsag@gmail.com e-mail-címen lehet.

Üzletvezetői munkakörbe keres budapesti evangélikus könyvesbolt könyvkereskedelmi tapasztalattal rendelkező munkatársat. Érdeklődni, jelentkezni írásban a deakter@lutheran.hu e-mail-címen lehet, fényképes önéletrajzzal és motivációs levéllel.



50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcíme: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Evangelikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, fél éveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.



Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1195 Ft; negyedévre 3575 Ft; fél évre 7150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

Epres túrógombóc kukoricadarával



Hozzávalók:

15 dkg kukoricadara
5 dl víz
50 dkg tehéntúró (félzsíros)
1/2 db citrom (reszelt héja)
1 csipet só
25 dkg eper (kisebb szemű)
10 dkg darált dió
2 dl tejföl (15%-os)

Elkészítés:

A vizet felforraljuk a sóval, majd a forrásban lévő vízbe beleszórjuk a kukoricadarát, és állandó kevergetés mellett alacsony hőfokon körülbelül négy-öt perc alatt sűrűre főzzük. A tűzről lehúзва a forró darához morzsoljuk az áttört túrot, majd beleszéljük a citrom héját, és alaposan összekeverjük.

Vizes kézzel gombócokat formázunk a masszából úgy, hogy a közepébe egy-egy szem epret nyomunk. A gombócokat lobogó vízben néhány perc alatt készre főzzük.

A darált diót egy tapadásmentes serpenyőben zsiradék nélkül, lassú tűzön kissé megpirítjuk, majd beleforgatjuk a kész túrógombócot. Tejjel és porcukorral tálaljuk.

• E. É.

Így étvágyat!

Nagy pele

Kisebb patkány nagyságú rágcsló, bundája ezüstszürke, tömött, puha tapintású, farka dúsán szőrözött, fekete szemei ki-

dülledőek. Hazánk dús aljnövényzetű középhegységi erdeiben, elsősorban a korosabb tölgyesekben él, de megtaláljuk a szőlőhegyeken és az erdőhöz közeli nagyobb kertekben is. Éjszakai élet-

módú állat, nappali rejtekét csak a sötétség beállta után hagyja el. A fákon a mókus ügyességével mozog, tartózkodóhelyéhez nagyon ragaszkodik. A nappali órákat faodúban, sziklarepedésben vagy a cinegék számára kifüggesztett mesterséges fészekodúban tölti. A kertekben élő nagy pelék gyakran az épületek padlásaira költöznek. Téli álmuk hosszú, megszakítás nélkül hét hónapig, októbertől április-májusig tart. A német nyelv nem véletlenül nevezi a nagy pelét Siebenschläfernek, hétalvónak.

Az erdőben élők többsége az általa ásott földi lyukban, akár három méter mélyen, lompos farkával takarózva pihen. Egyes példányok faodúban, tágas sziklarepedésekben, padlásokon töltik a telet. Előzőleg sokat esznek, erősen meghízhatnak, testtömegüket meg is duplázhathatják. A téli álm idején testhőmérsékletük két Celsius-fokra csökken. Májusi ébredésük után a nyár első felében párzanak, esténként főleg ekkor hallani a mindkét ivar által adott jellegzetes kiáltásukat. Nyári szállásuk száraz fűvel, mohával és hancsdarabkákkal bélelt faodúban, sziklarepedésben, mesterséges fészekodúban van, de néha megtelepednek elhagyott varjú-, szarka- vagy mókusfészkekben is. A nőstények évente többnyire egyszer – hosszú, meleg ősz és jó gyümölcstermés esetén kétszer – ellenek, egyszerre három–hét kölykük van. A kölykök szeme háromhetes korukban nyílik, öt hétig szopnak, és hét-hetesen önállóak.

A nagy pele tápláléka makkokból, bogyókból, gyümölcsökből, rügyekből, friss hajtásokból, levelekből áll, de gombát és némi rovar is eszik. A kertekben a cseresznyét, a körtét és az almát dézsmálja. Természetes ellenségei egyes bagolyfajok, a nyest és a nyuszt.

Védett, természetvédelmi értéke ötvenezer forint.

• SCHMIDT EGON

Kérdések:

1. Vajon meddig él egy nagy pele?
2. Vannak más pelék is hazánkban?
3. Egyedül alusznak télen?



RAJZ: BUDAI TIBOR

Ha erdőközeli, kertés házban élsz, figyelj a nagy pelék hangjaira. A gyümölcsfákon az almát és körtét gyakran csak megrágják egy kicsit, aztán a földre ejtik. Ha ilyen gyümölcsöt találsz, készíts fotót róla, és küldd be a szerkesztőségünkbe. Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

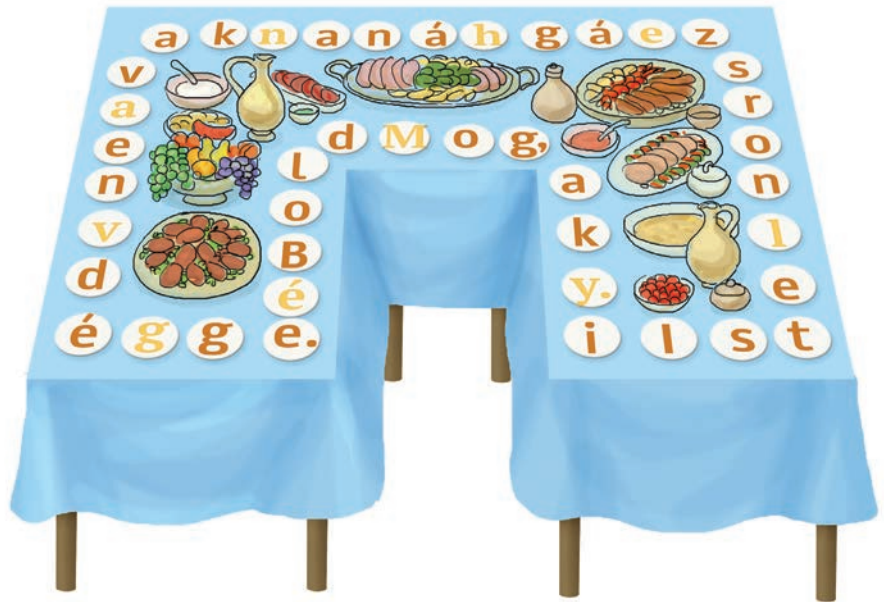
Fogom a kezét



Úr Jézus!

Köszönöm, hogy a barátod lehetek. Ha hívlak, mindig válaszolsz. Sosem hagysz egyedül. Köszönöm, hogy te is hívsz engem. Nem csak azért, mert a szüleim jóban vannak veled, és nem hagyhatnak engem otthon egyedül. Nálad külön-külön és együtt is fontos vendégek vagyunk. Jó nálad, Jézus! Ámen.

REJTVÉNY



A rejtvényben két mondat rejtőzik. Az egyikből megtudod, mi volt Jézus vendégének öröme. A másik mondat arról szól, hogy ma még nem késünk el a vendégségből.

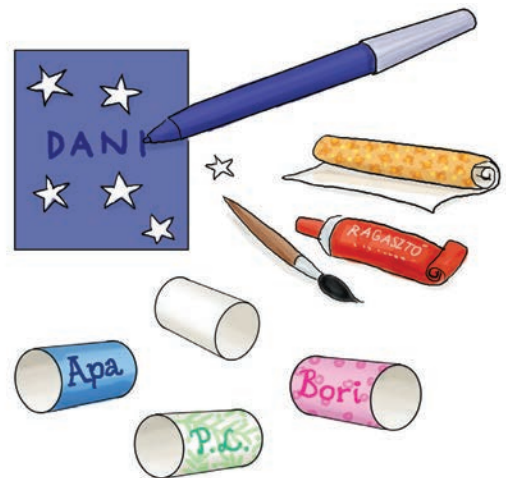
► A helyes megfejtést szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsolunk ki. Neved mellett az életkorodat is tüntesd fel!

Töprengő

Kaptál meghívót?

Olvasd el Lukács evangéliumából a 14. fejezet 15–24. verseit! Jézus egy gazdag emberről mond példázatot, aki sok vendéget hívott ünnepi vacsorára. De amire elkezdődött volna az ünnep, mindenki kifogásokat keresett, miért nem ér rá. A gazda ekkor másokat hívott helyettük az asztalához.

Nekünk Istentől van meghívónk. De a példázatbeli meghívottakhoz hasonlóan sok mindentről úgy érezzük: ez most fontosabb, ez most sürgősebb, ez most érdekesebb, mint Isten hívása. Jézus szeretné, ha megéreznénk: nem olyan vendégség ez, ahol a felnőttek jól érzik magukat, a gyerekek meg unatkoznak. Hiszen Jézus mindannyiunk közös ismerőse. Ő hív minket! Ő ismer és szeret minket. Szeretetének légkörében valahogy ismerősnek tudjuk érezni a többi vendéget is. Valaki ezt már Jézus régi hallgatói közül is így érezte. Ha megfejtetted a rejtvényt, megtudod, hogyan adott hangot örömeinek ez a vendég.



► Díszítsd fel a vasárnapi asztalt, vagy hívd meg barátaidat egy kis sütitésre!

► Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a Töprengő szívesen keresi veled együtt a választ.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 29.) *Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.* Mt 11,28 (Zsolt 143,6; Lk 16,19–31; 1Jn 4,16b–21; Zsolt 133) Vitaminok, porcerősítők, kenőcsök, kezelések, kúrák egész sorát kínálják számunkra a fáradtság ellenszereként. Ezek a megoldási lehetőségek akár még használhatnak is, ha pusztán mozgásszervi panaszaink, fizikai megfáradásaink vannak. A lelki fáradtságot, a lelki terheket azonban gyógyszerekkel, pótszerekkel legfeljebb elnyomni, időlegesen elfedni lehet, megszüntetni nem. A megnyugvást, a terhektől való szabadulást, lelkünk valódi gyógyulását Urunktól kaphatjuk meg, ha bizalommal fordulunk hozzá segítségért.

Hétfő (május 30.) *Jézus Krisztus mondja: Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.* Mt 28,20b (2Móz 3,14a; Ap-Csel 4,[1–3]8–21; 1Kor 14,1–12) *Máté evangéliumában* ezek Jézus utolsó szavai. Megígérte, hogy mindig jelen lesz egyházában. Az „*én veletek vagyok*” isteni biztatás végigkísérte a választott népet, a prófétákat, a régi szövetség embereit, és micsoda ajándék, hogy kísér bennünket is! Mindennapi harcaink közepette együtt van velünk Jézus, aki győzött a bűn és a halál felett, s akié most is minden hatalom mennyen és földön.

Kedd (május 31.) *Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket.* Jn 15,12 (Zsolt 106,3; 2Kor 1,23–2,4; 1Kor 14,13–25) Szeretünk mindent a magunk feje, a magunk mértéke szerint csinálni. A szeretetet is alaposan kimérve szoktuk osztogatni. Annak juttatunk belőle, aki megérdemli, aki rászolgál, aki viszonzza. Pedig Jézus egyenesen parancsolja, hogy ezen a téren a mérték az ő szeretete. Az ő tanítása szerint a szeretet egyetemes, senkitől sem szabad megtagadni.

Szerda (június 1.) *Jézus így válaszolt: Ha valaki szeret engem, az megtartja az én ígémet; azt pedig az én Atyám is szeretni fogja, és elmegyünk hozzá, és nála maradunk.* Jn 14,23 (Ez 20,11; Ez 3,22–27; 1Kor 14,26–33a) Szeretni nem könnyű, mert akit szeretni igyekszünk, nem mindig érdemli meg, nem mindig értékeli az iránta megnyilvánuló odaadásunkat. Jézust szeretve viszont mindig biztosra mehe-

tünk. Ő igényli, értékeli, megbecsüli a szeretetünket, de egyben azt is közli, hogy az iránta való szeretet valójában iránta való engedelmességet jelent. Aki engedelmesen szereti őt, annak jutalmul az Atya szeretetét is megígéri, és azt, hogy az Atyával szállást vesznek nála.

Csütörtök (június 2.) *Egyetlen megtérő bűnös miatt nagyobb öröm lesz a mennyben, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akinek nincs szüksége megtérésre.* Lk 15,7 (Ez 33,11; Jn 21,15–19; 1Kor 14,33b–40) „Legszebb öröm a káröröm” – tartja a mondás. S valóban, akár jól el is lehet szórakozni egy-egy embertársunk vétken, bűnén, hibáján. De őszintén örülni egy-egy bűnös megtérésének? Arra gondolni, hogy az útja egyenesen a mennybe vezet, sőt azon az úton akár meg is előzhet bennünket? Nos, ez nem egyszerű. Főleg akkor nem, ha magabiztosan az igazak között tudjuk magunkat. Jézus viszont közli velünk, hogy bizony van ilyen öröm, sőt az Istennél a mennyben ez a természetes.

Péntek (június 3.) *Ezért tehát nem vagytok többé idegenek és jövevények, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.* Ef 2,19 (Zsolt 84,4; Jer 20,7–11; 1Kor 15,1–11) Hónapok óta vegyes érzésekkel nézzük a híradásokban a kisebb-nagyobb csoportokban vonuló migránsokat. Lehet szánni is, és lehet bírálni is őket. Lehet felelőtlennek tartani vagy megérteni őket. Gondolom, a legtöbben egyvalamit nem szeretnénk: a helyükben lenni. Egyik napról a másikra felkerekedni, minden vagyónkat egy hátizsákba rejtve elindulni a bizonytalanba, az idegenbe. Kegyelemkenyéren élni, s ha úgy adódik, akkor a szabadban hajtani álmra a fejünket, és várni a bizonytalan jövőt. Ezért nagy ajándék a kijelentés, hogy Isten nem jövevénynek, hanem háza népe tagjának tekint minket. Nála, vele otthon érezhetjük magunkat.

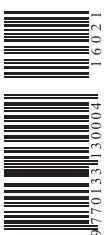
Szombat (június 4.) *Ezért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.* Róm 9,16 (Hós 1,7; Jón 1,1–16; 1Kor 15,12–19) Manapság nagy létjogosultsága van életünkben az önbizalomnak, az önértékelésnek és az akaratnak. Amit az ember nagyon akar, azt el is éri – biztatjuk gyakran egymást és önmagunkat is. Tudnunk kell azonban, hogy egyvalamihez biztosan kevés az emberi igyekezet: az üdvösség nem az ember akaratától és erőfeszítésétől, hanem egyedül a könyörülő Istentől függ.

● LÁSZLÓNÉ HÁZI MAGDOLNA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKNER NÉ PUSKÁS SÁRA – Gyermekeknek (keszniegygyul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: SÁRKÖZY MARIANNA.

Ára: 450 Ft



Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
 Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk



2016. július 7–10.



— Ti vagytok —
a föld sója

KÖZÉP-EURÓPAI KERESZTÉNY TALÁLKOZÓ
— BUDAPEST —



fórum

istentisztelet

kórus

előadás

táncház

koncert

workshop

www.foldsojatalalkozo.hu

BUDAPEST SPORTARÉNA

2016. JÚNIUS 4.

KAPUNYITÁS: 14:00
PROGRAM KEZDÉS: 16:00

EZ AZ A NAP! 2016

A SZÉL

OTT FÚJ, AHOL AKAR

#JN 3,8

JESUS CULTURE

MARTIN SMITH

DAVE BILBROUGH

ANDELIC JONATHAN / ABBE LEWIS

KERESZTKÉRDÉS / DICS-SULI BAND

MIKE SÁMUEL / PINTÉR BÉLA

MISSZIÓ EXPO / GYERMEKPROGRAMOK / 24 ÓRÁS DICSŐÍTÉS / IGEI ÜZENETEK



JEGYEK ÉS CSOPORTOS KEDVEZMÉNYEK:

WWW.EZAZANAP.HU